

1703 50⁸

Q. D. B. V.
DISSERTATIO JURIS PUBLICI,
DE

STATUUM IMPERII
POTESTATE LEGISLATORIA

CONTRA
JUS COMMUNE,

QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO;
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO

FRIDERICO WILHELMO,

REGNI BORUSSIACI HEREDE, &c. &c.
IN REGIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,

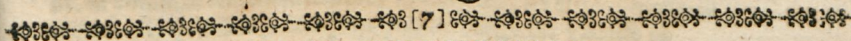
SACR. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. ET PROF. PUBL.

PUBLICÆ DEFENDET

SIGISMUNDUS JACOBUS HOLZSCHUHERUS,
de Neuenbürg.

AD DIEM XIV. APRIL. MDCCIII.

H. L. Q. C.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

RECUSA LITERIS CHRISTOPHORI SALFELDII VIDUÆ, 1723.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI
DE
STATUTUM IMPERII
POTESTATE LEGISLATORIA
CONTRA
JUS COMMUNE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINO
DOMINO
FRIDERICO WILHELMO
REGNI BORUSSIAE HERED. AC AC
IN REGIA FRIDERICIANA
PRaeside
D. CHRISTIANO THOMASIO JACO
SACRAE MAJ. BORUSS. CONSIL. ET PROF. JURIS
PUBLICE PRaesidet
SIGISMUNDUS JACOBUS HOLZSCHUHARUS
de Neuchâtel
H. L. O.
H. L. O.
H. L. O.
H. L. O.
H. L. O.

B. C. D.

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,

De

STATUM IMPERII PO-
TESTATE LEGISLATORIA CON-
TRA JUS COMMUNE.

§. I.

Et Status Imperii hic intelligimus Status Impe-

Electores, Principes, Comites, Barones, *rii quid hic*
& Civitates Imperiales, uno verbo, qui vo- *denotent.*

tum & sessionem habent in Comitibus, qua-
tenus videlicet hi omnes quidem intuitu im-
mediatis conveniunt cum Nobilitate Im-
perii immediata, in eo vero ab hac diffe-

rent, quod Nobilitas Imperii non habeat votum & sessionem
in Comitibus.

§. II.

Quemadmodum vero ex institutionibus juris publici no- *Variorum*
tum est, a Nobilitate immediata olim non solum controversum *opiniones de*
fuisse, annon & ipsi votum & sessionem in Comitibus habere de *nota chara.*
beant, aut, si vel maxime ad votum & sessionem in Comitibus non *essetis a*
sint admittendi, utrum necessarius Character Status Imperii *Statuum Impe-*
sit, ut votum & sessionem habeant in Comitibus; ita etiam simul *perii.*
notum est, ipsos Scriptores Juris publici insigniter variasse in
definitu-

A 2

definiendis signis indubitatis, quæ Statum Imperii efficiant; aliis ad matriculam, aliis ad circulos, aliis ad onera Imperii confugientibus.

§. III.

*Verius: Vo-
sum ac ses-
sionem in Co-
mitiis rem
expedire.*

Sed obtinuit tamen communiter, ut reliquis sententiis explosis, hodie a Scriptoribus Juris publici deliberatio in Comitibus de negotiis ad Imperium pertinentibus genuinus character agnoscatur Status Imperii. Ne vero hæc sententia pro mera petitione principii a dissentientibus haberi possit, solliciti solent esse Doctores Juris publici, ut illam etiam demonstrent. Cum autem omnis demonstratio Juris partim expressis Legum verbis nitatur, partim ex ratione ducatur, solent communiter Scriptores Juris publici ad sententiam suam firmandam provocare ad Leges Imperii. Sed cum Leges Imperii non uno modo ubique loquantur, sed aliquando vocis *Status* laxior occurrat significatio, præprimis, cum illi, qui ad formanda verba Legum Imperii adhibiti sunt, diversos sæpe conceptus de terminis artis sibi formaverint; facile patet, firmissimum argumentum in hac quæstione peti posse a ratione; rationem vero quasi a priori non meliorem afferri posse quam si desumatur ex communibus regulis Rerumpublicarum & ab ipso Imperii Germanici Statu.

§. IV.

*Ratio a prio-
ri a commu-
ni rerumpu-
blicarum na-
tura,*

Hic vero non difficile est comprehendere, quod in omnibus Rebuspublicis multi & infiniti sint Status & characteres personarum, secundum quos illi, qui sub aliquo Statu sunt comprehensi, pro diversitate illius Status etiam diversis & variantibus juribus utuntur, atque a communibus cum reliquis concivibus juribus peculiari aliquo jure vel exemptione, vel eminentia gaudent, ac simul etiam sæpe peculiaria onera ferunt, qui singuli Status secundum methodum Juris Justinianeï pertinent ad primum juris objectum, ibique explicari solent. Jam uti inter hos Status ordo est & præferentia; ita rursus facile intelligitur, illum Statum in Republica quacunque reliquos omnes, (in Monarchia tamen post Principem,) præcedere,

cedere, qui in Comitibus de negotiis imperii ad dileberandum & ordinandam rempublicam adhibetur. Unde sua sponte fluit, quod quemadmodum reliqui Status in Republica vel Imperio sunt, sed non tractant negotia Imperii; ita posteriores Status ad differentiam reliquorum commodissime appellari possint *Status Reipublicæ vel Imperii*, priores vero *Status in Imperio*. Vel etiam id exinde sequitur, ut Status in Republica deliberantes tanquam analogatum Nobilissimum voce *Status* absolute posita intelligantur; reliqui vero cum additamento qualitatis ex qua statum certum habere dicuntur, appellentur, v.g. *Status nobilitatis, ingenuitatis, patria potestatis &c.*

§. V.

Id autem difficilius est, quasi a priori deducere, cur in Imperio Germanico præter Electores, Principes, Comites & Barones, (ut de quibus vel nullum vel exiguum esse potest de negotiis Imperii deliberent non solum, sed & statuano Civitates, nobiles non deliberent; cum tamen communiter alias in Rebus publicis nobiles præcedant homines civici & urbici ordinis; & in Germania ipsa extra comitia ordo nobilium multas prærogativas habeat præ Civibus, si non omnibus, saltem plerisque, etiam Civitatum multarum Imperium. Quin imo in comitiis provincialibus Statuum Imperii haud dubie ordo Equestris & comparet & ordini civico præfertur. Cur non eadem esse deberet ratio in comitiis totius Imperii? Sane regimen specialium Rerum publicarum in Imperio fere a modo regiminis communis deductus esse solet, eumque in plerisque imitatur. Hic fateor paucos me reperisse qui nodum hunc rite tangere, id est, cum ratione solvere tentaverint.

§. VI.

Solus, quos videre licuit, ILLUSTRIS COCCEJUS uti in plurimis Juris publici capitibus laudabili exemplo fere primus solet rem a prima origine & statu ipso Imperii deducere, ita & in quaestione de caractere Statuum Imperii procedit, & postquam in præcedentibus capitibus origines ac

qualitates officiorum ac dignitatum in Imperio, pro more, id est, eruditissime deduxisset, tum in cap. 19. ubi de Statibus Imperii agere ipsi animus est, statim §. 1. tanquam Conclusionem ex dictis infert: *Hæc, officia, ait, & dignitates regni qui jure terrarum suarum gerunt, illi omnes & soli concurrunt in Comitibus & gubernatione Imperii, ideoque Imperii Status, Reichs- & Stände dicuntur: Status ergo sunt immediatæ civitatæ Germanicæ membra, quorum terra coheret officium regni cum regali dignitate; atque adeo Jus Comitiorum.*

§. VII.

*Quæ planè
est intuitu
Nobilium.*

Hæc ratio uti planissima est, cum quilibet capiat, convenientissimum esse, ut ii, qui officia Reipublicæ cum dignitate gerunt, & de regalibus regni sint solliciti, etiam de negotiis Reipublicæ deliberent, reliqui vero qui vel dignitate pollent absque dignitate ad deliberationes & decisiones negotiorum Imperii regulariter non adhibeantur; ita ex ea modestissime satisfieri potest Scriptoribus, qui olim prætenderunt, etiam nobiles Imperii debere gaudere voto in Comitibus. Et satisfecit jam ipse Vir Illustris d. l. §. 14. Hinc excluduntur a numero Status VI. Nobiles immediati: qui nunquam Status Imperii fuerunt; cum non propter officium regni, sed ministerium & ipsi constituti & terra eis data sint: idque & hodie constat; (quicquid diff. Dd. apud Carpz. de L. Reg. c. 3. sect. 12. n. 30.) & olim secus fuisse nullibi apparet: est aliquando Leges & recessus Imperii vel eis presentibus, ut A. B. in præf. imo & consultis, ut bulla Sigismundi apud Gold. Const. tom. I. in ann. 1434. fol. 398. §. 2. & 4. (quæ non in comitiis sed in acta Coronationis facta est) vel in eos, uti in aliis subiectos, publicati sint; Res. Pol. Frid. III. 1442. quin est aliquando ad comitia quoque vocati essent. Diff. Carpz. d. Sect. 18. Nec obstat R. A. 1564. §. 6. sed magis firmas quæ dicta sunt.

§. VIII.

*Dubio obno-
xia inveni-
tur.*

Sed videtur tamen ea ratio simul ob stare Civitatibus imperialibus. Quia nec hæc officia regni olim sustinuerunt, nec ad classem eorum qui cum dignitate regalium investiti sunt referri poterunt, quin potius evidens est, populum Germanicum,

cum, quatenus hic *proceribus & officialibus* Regni opponitur constare ex ordine Equestri & Civibus urbium. Sed quemadmodum non fuit animus Illustri Auctori Civitates a Classe Statuum excludere & Comitibus, cum utrobique civitates Imperii expresse memoret; ita tamen dubium illud non nullius momenti tollendum est.

§. IX.

Deprehendo quidem in posteriori editione c. 19. §. 1. mentem ejus paulo aliter explicari. *Hac, ait, officia regni qui Jure un prima terrarum suarum immediate gerunt, illi omnes & soli concurrunt in responso. Comitibus & gubernatione Imperii, ideoque Imperii Status, Reiches Stände dicuntur: Status ergo sunt immediata Civitatis Germanicae membra, quorum terris cohaeret officium regni, eoque nomine Jus Comitiorum.* Vides hic omissam esse mentionem dignitatum item regalis dignitatis, quae in proprio tanquam character secundus Status Imperii fuerat addita. Sed quam ob causam haec correctio priorum facta sit, pro certo dicere non possumus. Forte ipsi Dn. Auctori dubium de Civitatibus Imperii in mentem venit, cui adeo omissione secundi requisiti occurrere voluisse videtur.

§. X.

Sed ita remanet alterum dubium: Atqui Civitates nec *Novum dicitur inter officiales referri poterunt.* Forte respondendum ex *bium contra cap. 20. §. 14. 15. Populum, dicit, in Comitibus representant Comites, hanc respon-* *& civitatum Legati; Clerum Praelati minores: Divisus enim fuit po-* *tionem.* *ulus in Civitates & Pagos (seu districtus) quibus Comites praerant d.* *cap. 19. & 22. Civitates itaque per Magistratus suos, reliquum popu-* *lus per Comites, vel legatos utrorumque representatum, in Comitibus comparant. Principes igitur civitatum, Comites & civitates, ut & Prae-* *lati, curiam suffragia in Comitibus fuerunt.*

§. XI.

Sed vereor, ne & sic maneat dubium, an Magistratus *Etatio de ar-* *Civitatum inter officiales regni referri possit? Unde alia via siquis Magi-* *procedendum arbitror. Haud dubie scrupulus nullus reman- stribus po-* *ssit, si placuisset Viro illustri, uti reliqua a primis originibus puli Germa-* *expo-* *niti.*

expofuit, ita etiam exponere originem & progressum Magiftratum populi. Sed iuftas habuit caufas hæc omitrendi? *Cæterum, ait, d. c. 20. §. 13. quinam olim Magiftratus populum repræfentaverint, efi demonftrari poffet, mutato tamen nunc ftatu ob iuftas caufas eo abftinemus.*

§. XII.

*Ofenditur
fententiam
Dn. Cocceji
non obftare
Civitatibus.*

Etsi vero & mihi iuftæ caufæ fint de Magiftratibus olim populum repræfentantibus non diftincte agendi, tentabo tamen exercitii gratia, utrum dubium § 8 propositum tolli poffit: Scilicet Comites haud dubie ad Status Imperii & comitia pertinent, funt enim & officiales regni, & dignitate regali pollentes, i. e. cum regalibus investiti. Sed vero & olim Civitates Imperii habebant fuos comites dignitate regali pollentes, qui adeo olim etiam in Comitibus Civitates repræfentabant, ac poftea cum effe defierint, Senatus Civitatum vel etiam Civitates ipfæ in eorum locum fuccellerunt. Unde puto poffe retineri verba prioris editionis allata § 6.

§. XIII.

*Advocatos
Urbium an-
tiquitus eo-
rum nomine
in Comitibus
comparuiffe,
& ad Comi-
tum Claffem
pertinuiffe.*

Res ipfa prolixioreni deductionem jam non patitur. Ergo pauciffimis Comites initio quidem pagis præficiantur denen Goven, unde Vograff. Pagi poftea cum provinciarum nomine venirent, dicti fuerunt Comites provinciales, Land, Graffen, qui sub fe habuerunt fuos vicarios, Cent. Graffen &c. In Civitates mittebantur Advocati, Reichs. Vögte, quod idem eft ac fi dicas Comites urbium. Uti enim qui Comites provinciales Land, Graffen communiter dicebantur in quibusdam terris vocabantur Advocati provinciarum Land, Vögte; ita & Advocati urbium revera fuerunt Stadt, Graffen. Dignitatem eorum quod attinet, cum dati fuerint ad tuendam fuperioritatem & regalia Imperatorum in Civitatibus, nullum eft dubium, quin & de eo officio cum regalibus nonnullis, vel faltem de regali iurisdictionis fuerint investiti. Quin & fuos sub officiales in urbibus uti Comites provinciales in pagis habuerunt; Reichs. Vögte und Reichs. Schultheiffen. Quæ omnia fingularem requirunt difpentionem. Vide interim collecta.

lectanea quædam huc pertinentia, sed cum iudicio fecerenda, apud MYLERUM AB EHRENBACH *Archontologia* c. 21. & 22. Confer de dignitate regali DN, COCCEJUM c. 21. §. 9.

§. XIV.

Cum igitur animus sit de Statuum Imperii potestate *Dicenda non* Legislatoria quædam differere, ex dictis sua sponte fluit, *respicere ju-* quod jam non sumus solliciti de Juribus Nobilitatis *immediatè* immemoria. Unde si forte dicenda non omnia ad eam applicari *immediatè* possint, nos non attinet. Neque vero etiam iis denegamus potestatem Leges ac statuta condendi, aut aliis Juribus *statutis.* iisdem hoc intuitu competentibus quicquam derogatum volumus. Sed saltem de quæstionibus eo pertinentibus libenter abstinemus, tanquam de rebus a nostra intentione alienis.

§. XV.

Non tamen alienum erit a scopo nostro breviter dispi- *Potestas Le-* cere: Utrum Status Imperii habeant potestatem Legislato- *gislatoria* riam, & unde eandem acceperint. Ubi ante omnia distin- *Statuum, in-* guenda est potestas condendi Leges in toto Imperio valitu- *tuitu Legum* ras a Legibus particularibus territoria singulorum Statuum *Universa-* respicientibus. Priores quod attinet, uti diximus, Status *lium.* Imperii eos esse in Germania, qui cum Rege de negotiis Imperii deliberent, ita nullum est dubium, quin ad Status pertineat vel maxime consultatio de Legibus ferendis, cum regale Legum condendarum sit inter regalia valde præcipuum. Et si vero in regno Germanico perpetuo fere plus valuerint mores quam Leges scriptæ, & adhuc hodie plus valeant; (*vide DN. PRÆSIDIS Dissert. de Collisione morum cum Jure scripto.*) Quoties tamen vel consuetudines in scripturam redigendæ fuerunt, vel novæ etiam Leges per scripturam condendæ, toties Status Imperii fuere adhibiti. De Caroli M. temporibus ANNALES FRANCORUM (a PETRO LAMBECIO L. 2. *Biblioth. Cæsar. c. 5.* publicati) ad A. 802. Imperator (Carolus) congregavit Duces, Comites & reliquos Christianos

stantos populos cum Legulatoribus, & fecit omnes Leges in regno suo legi, & tradi unicuique hominum Legem suam, & emendare ubicunque necessum fuit, & emendam Legem scribere & ut iudices per scriptum judicassent. ILLUSTR. DN. HERTIUS Tom. II. Opusc. p. 419. Hodie ea de re nullum est dubium post §. gaudeant. in verbis: praesertim ubi leges ferende vel interpretande Art. 8. Pacis Osnabr. Plura de ipsis legibus Germanorum vide post tractatum CONRINGII de Origine Juris Germanici apud HACHENBERG.UM Med. German. Dissertat. 3. DN. HERTIUM d. l. p. 418. seq. §. 12. seq. DN. COCCEJUM Jurispr. Publ. c. 23. §. 5. 6. 7. MONZAMB. c. 5. §. 13. & ibi in notis DN. PRÆSIDIS.

§. XVI.

*De potestate
condendi*

*Leges parti-
culares du-
bium gene-
rale.*

Sed de potestate Legislatoria intuitu Statutorum particularium in territoriis propriis Statuum major est difficultas inquirendi in hujus originem. Sane enim neque officiorum gestio cum dignitate, etiam regali, neque inde proficiens facultas deliberandi in comitiis involvit potestatem Leges particulares faciendi, quin imo videtur potestati communi repugnare. Potissimum regale Reipublicæ cuiusvis est potestas legislatoria. Si cuilibet Statui pro lubitu licet in suis territoriis leges ferre, quid opus est, ut in regni comitiis communi consensu ex ferantur. Si vero in Comitiis universo regno de Legibus prospicitur. quid opus fuit singulis Statibus dare potestatem condendi Leges particulares?

§. XVII.

*An Status
possint Leges
proprie di-
ctas jure
condere?
sententia
Ziegleri.*

Unde dubitare Jure merito possis: An Status Imperii singuli de Jure Leges proprie dictas condant? Tractavit jam olim hanc quaestionem acutissimus JCtus CASPARUS ZIEGLERUS de Jure Majest. Lib. 1. c. 5. §. 19. De Statutis, inquit, qua diximus (dixerat autem, Statuta Civitatum municipalium non esse Leges veras,) ad Principum Germaniae sanctiones non licet extendere. Est enim superiorem illi agnoscant Caesarem, quem venerantur & observant, tali tamen quisque in
sua

sua provincia, instructi sunt potestate, ut iussiones ipsorum reverentur sint & dicantur Leges. Video dubitare Doctores, an dependens sit ea potestas an minus? Sed qui dubitari poterit, cum ipsa tota potestas territorialis, cujus pars est Legislatoria, tribuatur ab Imperatore? Quicquid enim sanciant & edicunt, id edicunt, quia sunt Duces, Marchiones, Comites; At dignitates hac una cum territorio & territoriali potestate annexa, accipiunt in feudum a Cesare. Dependentes igitur hactenus habent legis ferendae potestatem. Sed est ea tamen vicissim tam libera, ut constitutiones ab unoquoque in suo territorio late, nec confirmatione opus habeant, nec ab Imperatore rescindi possint. Sed nescio an hic discursus dubium omne sublaturus sit, annon magis aucturus. Sunt enim inibi contenta, quae modo suadent, potestatem hanc legislativam Statuum esse dependentem, modo, esse independentem.

§. XLIX.

Unde malle textum juris publici afferri pro hac potestate. Videamus SCHWEDERUM *juris publ. part. spec. sect. 2. c. 13.* Justitia dandum, dicit, quod possit territorii Dominus ferre leges & statuta, (Land-Rechte und Landes-Ordnungen machen) quae non tantum subditos, aliosve forenses in territorio commorantes, ad sui obligent observantiam, sed a Camera imperiali quoque in causarum inter provinciales controversarum, ex ipsorum territorii ad illam devolutarum decisione, modo rite facta sit insinatio, attendi debeant, ut ut etiam juri communi contrariantur, & desit specialis imperatoris confirmatio, hac enim adesse, & validitatem ejusmodi Statutorum non requiritur, quamvis ad praecedendas controversias, & ad bene esse utilis sit. O. C. p. 1. t. 13. §. 1. & t. 57. Sed praeterquam quod potestas justitiam administrandi non involvat potestatem Leges condendi; videamus jam quid ex allegato loco legum publicarum probetur.

§. XIX.

Sane si eum accuratius inspicias, videbis non expresse *Vitriarii.* afferri: Statibus potestatem Leges proprie dictas ferendi competere; quin imo expresse Statutis municipalibus Leges

ejusmodi comparari, quæ tamen comparare iis nolebat Zieglerus, unde & nonnulli ex antiquis scriptoribus Juris publici quicquid hæc parte juris Statibus competit ex juribus municipalibus derivare voluerunt. Placet rem verbis *VIRIARI* exponere lib. 3. jur. publ. tit. 17. §. 3. & 4. *Propter Imperium in caput subditorum, Status Imperii habent Legum provincialium ac Statutorum condendi potestatem, Lands, Recht und Lands-Ordnung zu machen. Ord. Cam. part. 1. tit. 57. Ubi Assessores Camera jurant.* Nach des Reichs gemeinen Rechten Abschied, aufgerichteten Frieden in Religions- und andern Sachen, auch Handhabung des Friedens, und nach redlichen, erbaren und Ländischen Ordnungen, Statuten und Gewohnheiten der Fürstenthümer, Herrschaften und Gerichte, die vor siebracht werden, den hohen und niedern nach ihrem besten Verstandniß zu richten. *Quidam hoc jus vocant jus municipale, arguendo L. 2. C. de off. pref. pret. L. 3. §. 4. ff. quod vi aut clam. Quamvis autem forte non incongrue dicantur hæc Statuta jus municipale, argumento dictorum textuum; tamen putamus; hoc jus condendi statuta, non esse derivandum ex antiquo more municipiorum, ut quidam faciunt & propterea Civitatibus Imperii illud tribuunt, argum. L. Antiochensum 37. ff. de reb. aut. judic. possid.*

S. XX,

Hertii.

Imo olim Leges Principum æque ut Statuta municipalia fuisse confirmata ab Imperatoribus docet *ILLUSTRIS HERTIUS de superiorit. Territ. §. 25. cujus locum integrum dabimus ut appareat, an forte hic genuinum fundamentum potestatis legislatorie possimus invenire. Legislatoriam aut potestatem apud speciales Germ. Respubl. residere, neminem dubitare sinit, quæ passim typis publicatæ extant constitutiones, & vocantur provinciales. Eas otiosæ & parum decore edictis pratorum assimilant multi. Sed & Reinkegius manifesto errat, quando Imperatorem pro Majestate sua illis derogare posse affirmat. v. Cap. Car. V. art. 4. & reliquas usque ad Leopoldum. Et licet olim ad Adolphi Imper. usque tempore confirmatione aut speciali privilegio opus habuerint, uti probat Besoldus; recentioribus quoque temporibus aliqui*

qui Regionum Domini confirmationem Cesaream ordinationibus suis præmissis conspicitur. Exemplo sint Ducum Brunsvicensium ordinatio judicialia, præfixam habens Ferdinandi I. Imp. confirmationem & Electoris Moguntini ordinatio judicialis, cuius singulas Juris Justiniani correctiones nominatim comprobavit Carolus V. Hadie tamen ea minime egere, constans est Dd. traditio. Vides hic ad opinionem constantem Dd. provocari & ad ipsas Constitutiones provinciales? Sed hæc magis facti sunt, quam Juris; Neque enim persuaderi nobis patimur, constantem opinionem Dd. statim jus facere, ut qui novimus, dari etiam errores communes & constantes, & falsum esse axioma, errorem jus facere.

§. XXI.

Quid ergo dicemus? Si nullum jus habent Status *Habere Statuendi* Leges proprie dictas, frustra est tota disputatio *ius potestatis nostra*. Si habent jus, fons ejus ostendendus est ex *Legibus Imperii*. Imo vero, inquam; jura in Germania, non *saltem ex u-* *toriam ex u-* *longavo.* *saltem* ex legibus deducuntur sed ex moribus & diu continuato usu, qui quamvis initio plus de facto participet, quam de jure, lapsu tamen temporis & ex patientia eorum, quorum intererat rem non pati, ex facto jus fieri solet. Ergo sufficit, quod ex longo usu potestatem acquisiverint Status Imperii Leges etiam absque speciali Imperatoris concessione in Imperio condendi.

§. XXII.

Scio, equidem, communiter a Scriptoribus doceri: *Statuendi* *Sive*, quod *ius* *habere* *ius* *condendi* *leges* *jure* *superioritatis* *territorialis*, *idem* *est* *jure* *utpote* *quæ* *sic* *complexus* *omnium* *reg* *hum*, & *adeo* *vel* *superioritatis* *maxime* *potestatis* *legislatoria*. Sed nihil mirum. *Neque* *vis*. *Quia* *e* *im* *hæc* *doctrina* *quoad* *rem* *a* *nostra* *assertione* *abit* *superioritatis* *Quod* *si* *enim* *ulterius* *ex* *iis* *quæras*: *At* *superioritas* *hæc* *omnis* *ex* *territorialis* *unde*? *Non* *poterunt* *aliter* *respondere* *de* *hoc* *usu*. *complexu* *reg* *alium*, *quam* *quod* *nos* *in* *specie* *de* *potestate* *legislatoria* *diximus*. *Esse* *eam* *ab* *usu* *longavo*, *neque* *si* *mul* *intuitu* *omnium* *regalium*, *sed* *pederentum* *introducendam*.

Rem ab ovo deducere non est hujus loci. Sufficiant jam saltem duo loca ex Duumviris hæctenus sæpius laudatis afferre; cum neminem iis distinctius id fecisse recorder.

§. XXIII.

Loca eam in rem Cocceji.

Unus ex DN. COCCEJI *prud. Jur. publ. c. 13. & 43. Sensus* & variis gradibus omnia territorii jura & quam nunc habent potestatem nacti sunt, (Status.) Sub Carolingis enim omnium Procerum potestas fuit mere administrativa: qua ad id fastigii, in quo nunc est, his gradibus pervenit. I. Extinctis Carolingis, cum videretur redita potestas, quam singuli populi & provincia ante Francorum victorias regiam habuerant, (§. 18.) placuit, ut singuli populi ac provincia sub ducibus suis, salva Majestate Regis & regni, haberent propriam potestatem & jura regalia, ut ex historia cap. 3. apparuit. Sed & transitu plerumque Ducalis hæc potestas ad filios & fratres, nec temere exclusi fuere. II. Divisis deinde provinciis, omnes Principes propriam potestatem nacti sunt; non vero Comites, etsi omnes jurisdictionis fructus & hi sensim sibi vendicaverint & ita in rem suam ea usi fuerint. III. Etsi his officia Rex quædam ex jurebus suis, præsertim quæ ad usus privatos magis pertinent, & deinde regalium quoque nomine venerunt v. g. venationes &c. concesserit, tamen ea jura, quæ Regi ad usus publicos nomine jurium regalium competunt, non statim sed pedetentim acquisiverunt; Principes exemplo Ducum, & Episcopi, qui in ordine Principum jam erant, maturius quidem, at Comites tardius. IV. Denique perpetua quoque & hereditaria potestas facta fuit. Initio enim revocari potuisse feuda patet ex 1. F. 1. §. 1. seqq. Sed & P. Emil. de Gest. Franc. lib. 1. in Reg. 9. fol. 21. inquit: Duces initio Comitesque a Regibus præficiabantur gentibus Civitatibusque, ac cum videretur, dimittebantur; deinde inveteravit consuetudo, ut nisi sceleris convicti imperio abire non cogerentur, idque postremo, ut quisque eo munere donabatur, jure Regum cavebatur. Hinc Exducum, Excomitum &c. meminit Greg. Turon. pass. Quando vero ceperint esse hereditaria dubitat. Conring. Exerc. Acad. 4. §. 24. Verum & illud sensim, & maxime per interregnum contingit; Etsi enim antea quoque in familia hæserint,

nec facile liberi idonei prateriti fuerint, nondum tamen inde inferri potest verum & plenum jus hereditarium, ut ostensum est cap. 7. §. propen. & ult. Quin nondum sub Friderico II. valuit plenaria successio in feudis Italiae, 1. F. 1. §. 4. & 1. F. 8. §. 1. & F. 14. pr. ne- dum in officiis Germania. Interregni autem licentia perpetuata fere sunt omnium jura, non tantum Principum, sed & Baronum, qui jurisdictionis suae fructibus regalia sensim adjecere, & ut dictum, non quidem potestate propria, at in rem suam ea exercere, atque ita omnes Status plenam territorii sui superioritatem consecuti sunt. Confer EUUND. cap. 9. §. penult. in fine.

§. XXIV.

Alter ex DN. HERTII dissertatione de superioritate terri. Et Hertii. sociali §. 5. Ad originem pertinet quod non nemo scribit apud Lim- neum die Landes-Fürstliche Obrigkeit ist vor Alters im Reich ein ganz unbekandt Ding gewesen, und ist erst ein neuer factus no- stri seculi. Specialius designat tempus D. Schilterus: Ait enim, ex Rupertii Palatini Imperat. regestis Imperialibus se compertum ha- bere, sub ejus imperio nondum in Germania hoc jus superioritatis fuisse introductum, sed majora regalia, imo banni concessionem ad- huc a speciali Imperatorum concessione dependisse. Igitur necesse esse, ut demum sub Austriacis ex Germania in Italiam pervenerit a Friderico III. inde usque. Etsi enim & antea dudum Principes tam Ecclesiastici quam politici de Regalibus fuerint investiti, tamen tan- tum de certis & definitis, non de universis juribus alicujus supe- rioritatis id factum esse. Alius originem repetit Benjamin Leube- rus ab Imperio Rudolphi id nomen primi: hunc enim, ut animos Procerum sibi conciliaret, ita non tantum regalia, que jam ex Sa- xonicorum & Svecicorum imp. concessu habebant, sed & tempore interregni occupata confirmasse, & propterea ingentem a literis in- vestiturarum, antecedentium tempus illud, differentiam deprehendi. Alii jam ad Ottones aut Carolum ad. imo anteriora tempora respi- ciunt. Nos, ut sensim per spimenta temporum superioritatem hanc processisse omnino persuasi sumus, ita non dubitamus asserere, alios citius, alios serius ad eam pervenisse; Citius profanos Prin- cipes, quippe Jure hereditario mixtos, serius Ecclesiasticos: comple-
men-

mentum autem tum accessisse, cum Advocati provinciales aut urbici constitui ab Imperatoribus desierunt, id quod, illos quod attinet, circa seculi quarti decimi initia factum. De causis & occasionibus egi pariter & prolixè libello de origine & incrementis specialium Germ. Rerump.

§. XXV.

Etiā Civitates liberæ Imperii habere potestatem Legislativam.

Ex hoc ultimo loco vides, etiā urbium Imperialium superioritatem ex eodem fundamento deduci; nec dissentit DN. COCCEJUS, est in loco §. 23. descripto harum expresse non meminerit. Uti enim dilerte Civitatibus ob Constitutionem Pacis Osnabrugensis superioritatem tribuit, c. 21. §. 14. Ita quoque satis dilucide ibidem §. 15. Principibus illa (scilicet quoad primam originem) competit Jure feudi & vi officii principalis des Fürsten & Amts, ceteris (Comitibus, Baronibus, Urbibus, tam quoad originem, quam quoad incrementum, & imo etiā Principibus quoad augmenta per dicta hic §. 23.) usu & præscriptione. Quare etiā potestatem legislativam competere urbibus Imperii liberis & immediatis nullum est dubium. vid. MYLER AB EHRENBACH de Statib. Imp. P. 2. cap. 39. §. 2.

§. XXVI.

De Statuum potestate Legislatoria contra jus commune variorum sententiæ.

Sed potestatem leges ferendi valituras in territoriis, Statibus nemo negavit: id saltem dubium est: an possint Leges condere contra Jus commune. Hic vero tot fere sunt sententiæ quot Doctores, ut taxiosum sit, eas singulas ac singularum variationes recensere, quibusdam questionem negantibus, quibusdam eam simpliciter affirmantibus; aliis vero distinctim procedentibus, & quidem variis distinctionum generibus & modis easdem applicandi utentibus. Cum ergo hic primarius sit scopus dissertationis nostræ, & hic non tam videndum sit, quid alii dicant, quam quid veritati sit conveniens, statim sententiam nostram ea de re aperiemus. Non poterimus autem & nos eam sine distinctione proferre, cum Jus commune multis modis accipiatur, adeoque & hæc vox ante omnia sit liberanda ab æquivocatione.

§. XXVII.

§. XXVII.

Igitur per Jus commune vel denotatur ejusmodi Jus, *Jus commu-*
quod quoad omnes suas partes & omnia in eo contenta, est *ne vel immu-*
omnibus una in Republ. viventibus commune, ita ut Jus par- *tabile vel*
ticulare in hoc vel illo loco obtinens illi non derogat, sed ali- *mutabile.*
quid in specie superaddat. Vel denotatur ejusmodi Jus, quod
veluti regula in Republ. ubi præter id Jura particularia diffor-
mia vigent, usu est receptum, & quod observatur apud omnes
iis casibus, quibus ab illo speciales mores aut Statuta non re-
cedunt: B. STRUVIUS *Sym. Jur. Feudalis c. 1. §. 17. n. 2.* Priori
sensu solum Jus naturæ commune est, tanquam divinum
quod & summas potestates obligat, unde & Jus gentium di-
citur, quasi quo Jure, ut ex Institutionibus tyrones discunt,
omnes gentes utantur, Posterius iterum est duplex.

§. XXVIII.

Aut enim Jus commune dicitur, quod in Republica obti- *Hoc vel re-*
net instar regulæ, quæ exceptionem pati possit, ad quod tamen *gulare, vel*
in quæstionibus Juris primo loco recurrere debeamus; aut *subsidiari-*
etiam dicitur Jus commune, quod deficientibus aliis Juribus *um.*
communiter consuli debet, tanquam Jus commune subsidia-
rium, quod non locum regulæ obtinet, sed vel locum excep-
tionis a regula implet, vel certe regula imperfectior, uti fere
sunt ea, quæ in subsidium genuinarum regularum adhiberi
solent, dici meretur. Tale Jus commune posterioris classis
in Imperio nostro est Jus Justinianicum, item Jus Feudale
Longobardicum & Jus Canonicum &c. *Conf. ILLUSTREM*
STRYCKIUM Dissert. proæm. ad Us. Modern. Pandect. §. 28.

§. XXIX.

Denique jus commune, quod in Germania regulæ in- *Regulare vel*
star est, est vel jus commune Imperii, quo pertinent Aurea *magis vel*
Bulla, Recessus Imperii, Capitulationes Imperatoris, ac In- *minus com-*
strumentum Pacis Osnabrugense; vel est jus commune pro- *mune.*
vinciale, sive hoc sit scriptum, sive jus consuetudinarium.
Etsi enim hoc posterius intuitu juris Imperii sit magis jus par-
ticu-
C

riculari, intuitu tamen statutorum magis particularium v. g. municipalium aut etiam diversarum diocesium sub una provincia comprehensarum, induit naturam Juris communis.

§. XXX.

Ordo dicendorum.

Igitur necesse est, ut de quatuor quæstionibus distincte videamus: An nimirum Status Imperii possint leges ferre (1) contra Jus Naturæ & Gentium? (2) an contra Recessus & alia Jura Imperii? (3) an contra Jura provincialia? (4) an contra Jus Romanum, Longobardicum & Canonicum? Ubi ante omnia hæc tria Jura humaniter exoranda sunt, ne graviter ferant, quod in ultimum locum sint reservata, tanquam videlicet, ut dictum, Jura subsidiaria.

§. XXXI.

I. De Legibus Statuum contra Jus Naturæ. Ambiguitas Juris Naturæ.

Equidem quod (1) Jus Naturæ atinet, videtur prima fronte quæstio Domitiana esse, si quis dubium proponat: An Status Imperii possint contra Jus Gentium legem ferre? Quippe cum jam supra §. 27. ex Struvio adductum fuerit, jus naturæ esse jus commune immutabile, & in eo consentiant Politici Christiani, Principes & Reges omnes, etiam absolutissimos, tamen subjacere Legibus Naturæ & Gentium, tanquam divinis universalibus, adeoque iisdem nequaquam solutos esse. Sed salva res est, si modo jus naturæ stricte dictum, quatenus versatur circa bonum & malum eminens, illud absolute præcipiendo, hoc absolute vetando, secernas a jure naturæ laxius dicto, quod versatur circa bona & mala media, quæ pro diversitate circumstantiarum, & quatenus referuntur ad mala & bona majora vel minora, modo induunt naturam boni, modo mali, etsi utrobique ex ratione humano generi communi i. e. absque speciali revelatione moralitas illa varians cognosci possit. Quod si duobus verbis distinctionem hanc habere velis, distingue inter principia justii & decori.

§. XXXII.

§. XXXII.

Jus naturæ strictè dictum, i. e. quoad principia justæ, *Contra prin-*
 est immutabile, nec ulla gens reperietur, quæ legibus aut *cipia Justæ*
 moribus aliquid eidem contrarium publice receperit, e. g. *Status Leges*
 interfectio hominum innocentum ad libidinem aliorum ho- *ferre nec*
 minum, furta, rapinæ, injuriæ, violatio pactorum, cum com- *possunt nec*
 munitis omnium ratio dicitur, talibus criminibus admittis non *volunt.*
 posse consistere civitatem. Et hoc intuitu etiam stultum
 esset querere: an Status Imperii possint Leges contra jus
 Naturæ ferre, quia stultum esset præsumere, quod unquam
 Status Imperii voluerint, vel imposterum velint, tale quid in
 Republica sua introducere.

§. XXXIII.

At jus Naturæ laxius dictum, principia decori com- *Sed principia*
 prehensens, variat inter Gentes ob variantes circumstantias, *Decorum va-*
 & quod uni Genti *decorum est*, apud aliam pro non decoro, *riant apud*
 rursum apud aliam *indecorum* habetur. Dignissima est eam *Gentes.*
 in rem præfatio *Amilii Probi* viris Excellentium Imperatorum præ-
 missa, quæ tota huc apponatur. *Non dubito fore plerosque,*
qui hoc genus scripturæ leve, & non satis dignum summorum Vi-
rorum personis judicent, cum relatum legent, quis Musicam do-
cuerit Epaminondam; aut in ejus Virtutibus commemorari, fal-
tasse cum commode, scienterque tibiis cantasse. Sed hi erunt fere,
qui expertes litterarum Græcarum, nihil rectum, nisi quod
ipsorum moribus conveniat, putabunt. Hi, si didicerint,
non eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia
majorum institutis judicari: non admirabuntur, nos in Græjo-
rum virtutibus exponendis mores eorum secutos. Neque enim Ci-
moni fuit turpe, Atheniensium summo Viro, sororem germanam
habere in matrimonio: quippe cum ejus Cives eodem uterentur
institutis. At id quidem nostris moribus nefas habetur. Laudi
in Græcia ducitur adolescentulis, quam plurimos habere amatores.
Nulla Lacedæmoni tam est nobilis vidua, quæ non ad scenam eat
mercede conducta. Magnis in laudibus tota fuit Græcia, vi-
ctorem Olympia citari. In scenam vero prodire, & populo esse
specia-

ſpectaculo, nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini, qua omnia apud nos partim infamia, partim humilia, atque ab honeſtate remota, ponuntur. Contra ea pleraque noſtris moribus ſunt deconi, quæ apud illos turpia putantur, quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in Convivium? aut cuius materfamilias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? quod multo fit aliter in Græcia, nam neque in convivium adbibetur, niſi propinquorum: neque ſedet niſi in interiore parte ædium, quæ gynæconitis appellatur, quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione conjunctus.

§. XXXIV.

*Applicatio
praſationis
Cornelianæ
ad tempora
noſtra.*

Hic vero rogo, ne vitio nobis veritas, quod totam hanc praſationem vel omnibus pueris notam hic exſcripſerimus. Multa nobis proponuntur in pueritia & tenera ætate, quæ adultiores facti tanquam res leviores contemnimus, & tamen ſi ea in adultiore ætate diligentius expendamus, sæpe deprehendimus, quod eorum pauciſſima vel plane nihil intellexerimus. Expende verba Probi vel, ſi mavis, Nepotis, & cogita noſtra tempora, ac ſenties, eadem & nobis dicta eſſe. Annon & hodie ſunt, qui indignum honeſtorum Virorum perſonis, judicant, tantum abeſt, ut inter Virtutes commemorari ſint paſſuri, falſaſſe aliquem commode, ſcienterque tibiſ cantaſſe? Annon ſunt, qui expertes bonarum literarum & genuinæ eruditionis, nihil rectum putant, niſi quod ipſorum moribus conveniat? Annon ſunt, qui diſcere nolunt; non eadem omnibus eſſe honeſta vel turpia; ſed pleraque majorum inſtitutis judicari. Annon noſtro ſeculo acriter de inceſtu lineæ collatæmiſ diſputatum fuit in utramque partem, utrum ad injuſtum univerſale, an ſaltem ad indecorum pertineat? Annon de moralitate & turpitudine Scenicorum & ſcenas frequentantium hodiernum eruditorum, vel qui eruditi eſſe cupiunt, ſcripta in utramque partem diſſerunt? Annon multi ea, quæ apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honeſtate remota ponuntur, ubique pro talibus habenda eſſe, & ne Principum quidem ſummorum, ſed ſuo ſaltem arbitrio ſubefſe clamant?

§. XXXV.

§. XXXV.

Uti autem nolumus in originem hujus erroris nunc in *Interesse Rei* quirere, quænam videlicet sit causa, cur nihil a quibusdam *publica, quoputeretur esse rectum, nisi quod ipsorum moribus conveniat; ad proposi-* Ita sufficit, quod per hæcenus dicta ostenderit, quæ *tionem hujus* fionem de potestate Statuum Legislatoria contra jus Naturæ *doctrinae.* non esse otiosam. Scilicet, etsi communiter dicatur indistin- cte, Principem nihil posse contra Jus Naturæ, nos tamen in ea opinione sumus, Principes multa posse contra jus naturæ cerebrinum, in auctoritatibus saltem Doctorum aut moribus quorundam populorum fundatum, non verò in communibus Justitiæ regulis. Etenim Princeps, uti omnis decori & omnium morum in Republica autor & director est; Ita maxime interest Principum, hanc assertionem diligenter studiosæ juventuti inculcare, quia contraria doctrina, quod Princeps cum Consilio suo in Republica non habeat judicium de justo & honesto in genere, sed quod quædam classes justæ & honestæ sint, in quo Princeps & ejus Ministri dependeant ab opinione & decreto alterius collegii, sive in eadem Republica sive extra eandem; hæc doctrina, inquam, est primarium fundamentum Papatus & mysticæ captivitatis Babylonicæ, ex qua per Dei gratiam majores nostri opera primorum reformatorum exierunt.

§. XXXVI.

Sed talia quidem non proponenda saltem sunt genera- *Falsa doctrina* liter, quasi quæ ad JCtos nihil vel parum pertineant; sed & *na Jctorum* in specie illi, qui Jurisprudentiæ dant operam, debent operam *de mentionabi-* dare sedulo, circumspicere, annon & in suo corpore juris & *litatis requi-* glossis juridicis lateant flosculi incaute ex horto Papistico reli- *sito Legum.* cti? Talem vero esse putamus, cum communiter inter requi- sita consuetudinis & Legis poni solet, quod debeat esse ratio- nalis, & quod consuetudo & lex irrationalis non obligent. Bene se habet: Legislatores debent in Legibus ferendis dictamen rectæ rationis adhibere. Leges si latæ sunt, Consilarii & Do- ctores publici, si quid ipsis appareat in Legibus non bene con-

venire cum ratione, id modeste & debito modo absque pro-
stitutione Legislatoris monere possunt. At si hæc monita a
Principe & ejus consilio non attendantur, & ab ejus obliga-
tione sub prætextu, quod Lex sit irrationalis, se eximere ve-
lint ii, quibus tamen parenti gloria est relicta, ea vero id do-
ctrina omnem omnis reipublicæ nexum ac quietem turbat.
Neque putandum est, ipsos Consiliarios Principis aut Do-
ctores publicos hic quid præcipui habere, namque sunt qui-
dem illi præcipui, sed ex subditis Magistratus politici, qui
præcipue exemplo suo aliis inferioribus in obedientia Legum
præire debent. Peccatum & turpitude est, quicquid est con-
tra Leges. Lex ergo norma turpitudinis est & honestatis.
Non igitur opinio subditi de turpitudine & honestate norma
Legis. Secundum rationem bene vivendi vivit, qui secun-
dum legem vivit. Igitur ridiculum est, ideo non velle sub-
ditum vivere secundum Legem, quod Lex cum subditi
ratione non quadret.

§. XXXVII.

*Lex Ulpia-
nea senten-
tiam no-
stram probat.*

*Neque ei ob-
est ordinatio
Cameræ.*

Uti igitur recte docuit *Ulpianus L. 6. pr. de Just. & Jure:*
Jus Civile est, quod neque in totum a naturali, vel gentium recedit,
nec per omnia ei servit. Itaque cum aliquid addimus, vel detra-
himus juri communi. Jus proprium, id est civile, efficitur. Ita &
recte nos statuimus; Lex Statuum Imperii est, quæ ne-
que in totum a naturali vel gentium recedit, nec per
omnia ei servit; sed modo aliquid addit, modo etiam
pro variatione Circumstantiarum aliquid detrahit. Nec
obstant verba Ord. Camer. P. 1. tit. 57. ibi: Und nach redli-
chen, erbaren, und Ländischen Ordnungen, Statuten, und Ge-
wohnheiten, der Fürstenthum, Herrschafft und Gerichten &c.
Communiter eas exponunt, qui hætenus referatam errorem
communem defendunt; quasi expresse hic disponatur, quod
Leges & Consuetudines Statuum debeant esse honestæ & ra-
tionabiles. Sed falluntur, cum hic nihil aliud dicatur, quam
quod consuetudines & pariter statuta seu leges & mores,
non quivis privatorum, sed totius provincie pro honestis re-
puta-

putari debeant. Neque enim dicitur nach Ländischen jedoch redlichen und erbaren Statuten und Gewohnheiten; Sed sensus est nach redlichen, erbaren, nehmlich Ländischen Statuten &c. Huc igitur applicare iterum possumus verba Nepotis supra descripta §. 23. mutatis tamen mutandis; *Autores ordinationis, cum didicissent, non eadem omnibus esse honesta atque turpia, sed omnia provinciarum institutis judicari; nemo mirari debet, quod in prescribenda norma judicandi Assessoribus Camera voluerint, honestatem & rationabilitatem ex provinciarum moribus esse judicandas.*

§. XXXIIX.

Quod ut distinctius intelligatur, sic procedes. Mores *Demonstratio* illi provinciarum aut Leges vel conveniunt cum legibus & *plus quam* moribus Imperii, vel non conveniunt. Si conveniunt, ne- *Mathemati-* mo erit, qui eas turpitudinis accusabit; Si disconveniunt; *ca expositio-* Aut Status habent potestatem legislatariam aut non habent. *nis nostrae* Atqui habent. Ergo si diversum quid disposuerint a Legibus Imperii, aut assessores Camerae habent potestatem examinandi has leges, an honestae vel turpes sint, aut non habent. Si possunt examinare, frustra est potestas omnibus Legislatoria, quia ab arbitrio Assessorum Camerae dependet. Si non possunt, frustranea est explicatio verborum Ordinationis Cameralis, ac si ex demum Leges & Consuetudines valerent, quae honestae & rationabiles sint. Q. E. D.

§. XXXIX.

Ex dictis jam facile patet, quid sentiendum sit de discursu, *Erroneum* qui reperitur in nova editione tractatus MYLERIANI de Princi- *exemplum* pibus & Statibus Imperii Parte II. cap. 38. §. 6. *Queritur autem: An va-* leat Statutum vel consuetudo Provincia, ut res furtivae a furibus creptae, *consuetudi-* ac ibidem repertae, Fisco aut Praesidi Provincia cedant, ac ab eo absq; ulla *nabilis,* restitutione occupari possint. Sane talis cyclopica consuetudo imprimis in *Helvetiae* Turgoria, aliisque Helvetiae partibus, sicut multa alia irrationalia, viget. *Ac communiter respondetur, quod non: imo namque Jureconsultus: Ex-* pulsus hostibus, ex agris, quos ceperant, dominia agrorum, ad *in L. si captivus 20. D.* priores Dominos redire & non publicari *de*

de captiv. & possi. revers. At cum ipse Dominus rei ablatæ nihil deliquerit, crudele erit, tam funestam sententiam sustinere: arg. L. sanctimus C. de panis. Late Virgil. Pingiz. Quest. 19. per tot. Merito igitur hæc Consuetudo vel Statutum ab Imperatoribus reprobatum fuit, in Constit. Crim. Caroli V. art. 207. Recept. Imper. de anno 1556. §. und nach dem. Contra hujusmodi Statuta vel Consuetudines Camera Imperialis mandata sine clausula decernere solet; Sicuti præjudicium refert Andr. Gail. 1. Observ. 18. num. 2. & 3. Quod si Princeps aut Respublica extra Imperium existens Civem Imperii hujus cyclopica consuetudinis prætextu gravet & ledat, contra talem Repressalia optimo maximo jure suscipi possunt.

§. XLI.

Ratio honestatis præfati exempli.

Scilicet in iis hic cumulantur tres distincti medii termini, quibus memorata consuetudo tanquam cyclopica impugnatur, (1) irrationalitas, (2) repugnantia juris Justinianeæ, (3) repugnantia Recessus Imperii. Cum vero de legibus, recessibus Imperii & juri Justinianeæ contrariis, in posterum dicturi simus, jam quidem de sola irrationalitate videndum. Suppono vero, non solos Magistratus quosdam inferiores in aliqua Provincia prætere ex longa consuetudine, acquisitionem rerum furtivarum; hi enim non possunt facere consuetudinem provinciæ universalem, qui non habent potestatem legislativam, sed revera constare vel de consuetudine universali provinciæ, uti in Turgovia & Helvetia, vel, uti Pingizerus loquitur d. qu. 19, quod in quibusdam locis ejusmodi Statutum expressum & scriptum reperitur, furata bona fisco applicanda esse. Hoc vero supposito inconvenienter allegatus est Recessus Imperii de anno 1559. §. und nach dem &c., ut qui diferte loquitur de Consuetudinibus privatis quorundam judicum inferiorum.

§. XLI.

Jam autem facile ostendi potest, talem consuetudinem universalem vel Legem provinciam de bonis furtivis fisco applicandis, & si apud multos populos juri naturæ adversa videri

deri possit, intervenientibus tamen quibusdam circumstantiis in loco ubi eadem recepta est, rationibus non contemnendis posse esse suffultam. Quidsi enim legislatoris vel populi intentio sit, Cives in custodiendis forte rebus negligentes hoc pacto ad meliorem diligentiam adigere? Sane & in legibus Romanis furta plerumque culpa fieri docetur. Quidsi intentio sit, sumtus ad puniendos fures necessarios, quos alias Cives suppeditare deberent, ex bonis furto ablati esse sumendos, atque præsumserit Legislator, hoc onus non grave futurum Dominis, ut qui plerumque spem amiserint, res suas recuperandi? Quidsi in Republica Democratica per communem Reipublicæ sponsonem tale statutum sit conditum: an tunc ullus civium de iniquitate ejus conquerendi habeat occasionem? At quod in Republica Democratica suas rationes non injustas habere potest statutum, illud non injustum fiet in Monarchia. Adde, quod Autor contra quem disputamus, putet, contra tali consuetudine utentes repressalia suscipi posse. Et hoc indicio est, talem consuetudinem non absolute & ubique irrationalem aut Juri Naturæ adversam esse. Ut enim de Justitia Repressalium hic non disquiram, sane in eo consentire puto Dd. quod in illis quæ repugnant Juri Naturæ, repressalium locum non habeant. Quis enim furtum aut adulterium statueret alio furto vel adulterio per modum repressalium esse vindicandum?

§. XLI,

Pari ratione, ut alio adhuc exemplo sententiam non-*Aliud exen-*
stram declarem, non difficulter ostendi potest, consuetu-*plum simile*
dinem quæ fere unanimiter inter consuetudines irrationales *Consuetudi-*
allegari solet, quæ bona naufragorum cedunt Fisco, ab-*nis de bonis*
strahendo a lege positiva eam pro irrationabili declarante, *naufrago-*
ratione sua etiam non destitui, nec adeo Ministros Ecclesiæ *rum, quæ*
qui in talibus locis ex suggestu publice Deum orant, *Dasß er ipsa irratio-*
das Strand-Recht segnen wolle, quicquam contra regulas *nalis esse*
aut charitatis facere. Nimirum bonorum naufragii saltem vide-
relin-

linquendi, sit tamen regulariter absque spe recuperandi, cum sciant ejicientes, aut præsumere debeant, res illas facile esse perituras, præprimis cum jactus naufragii causa soleat plerumque in alto fieri non prope littora. Porro Domini littorum, cum possint pro impensis in littora & portus faciendis, a peregrinis exigere vectigal, quid æquius, quam ut loco vectigalis, de cujus gravitate communiter pendentes conquiri solent, retineantur merces a mari in littora projectæ. Adde, quod sæpe difficillimæ probationis & inquisitionis sit, cujus sint merces, ut adeo & hoc pacto eadem sit illius consuetudinis ratio, quæ alluvionum est. At alluvio inter modos acquirendi Juris Gentium refertur. Neque putandum est, dum publice populus orat, ut Deus benedicat juri huic acquirendi, harum precum eum sensum esse, quasi Deus exorandus sit, ut naufragia multiplicentur, sed ut Deus efficiat, quo bona naufragorum mare non in fundo suo retineat, aut ea in alia, sed in ista littora ejiciat. Et quæso quænam sententia durior? An nostra, quæ statuit, consuetudinem hanc non esse absolute irrationalem; an altera, quæ non potest non tot pios Religionis Evangelicæ Ministros summi ac detestandi peccati accusare, quod orent Deum, ut adjutor sit peccati juri naturæ adversi. Et non putandum est tot Reverenda Ministeria in Germania obmutuisse, ut non saltem fratres de tanto peccato admonerent,

S. XLIII.

Tertium exemplum de neco hominis proprii vel plane non, vel saltem multa punita. Addamus exemplum tertium. Sunt quædam loca Europæ, ubi homicidæ fervorum aut hominum propriorum alienorum non capitaliter puniuntur, sed multa pecuniaria, fervorum vero propriorum plane nullam pœnam timendam habent. Solet & hæc consuetudo ut irrationalis proclamari. Sed & pro ea tamen, ubi viget, rationes afferri possunt sui ponderis. Jus vitæ & necis magistratui competens haud dubie non pugnat cum præcepto juris naturæ de non occidendo. Sed quid prohibet magistratum, quo minus hoc jus delegare possit aliis personis? Quid prohibet, quo minus possit hoc

con-

concedere parentibus & Dominis intuitu liberorum & servorum delinquentium? Neque timendum est, parentes & Dominos eo abufuros esse, quia parentes sapius nimis amant liberos, quam ut odio adversus ipsos æstuent, & quia Domini interficiendo sine iusta causa perdunt pretium & operas servi. Fac vero eos aliquando abuti hoc jure. Abutitur etiam aliquando eo magistratus superior. Propterea tamen non puniatur, sed Deo de malefacto reddit rationem. Reddent hanc etiam Domini ac patres abutentes. Adde, quod pœna omnium delictorum arbitraria sit, & quod dissentientes non majori ratione uti soleant, quam quod pœna homicidii capitalis lege naturæ sit determinata, quæ tamen hodie a cordationibus JCtus non attendi solet, cum fons erroris satis sit cognitus, & a non paucis offensus. Et potuissent dissentientes eundem facile ex Lege Mosaica cognoscere, si mens non lava fuisset. Jubeat ibi Moses, ut Dominus quidem ob servum interfectum capitaliter puniri debeat, si servus statim moriatur, si postea, tum pœnam ei remittit. Quod si enim intrinseca moralitate pœna mortis deberetur homicidiis omnibus, certe Deus pœnam Domini hic non suspendisset ab incerto eventu, sed a certa causa, quæ Dominum ad necem impulerit.

§. XLIV.

Sequitur II. quæstionis membrum: An Status possint *II. De Legibus Statuum* leges ferre contra Reversus Imperii? Negant fere communiter *vide VITRIAR. Jur. publ. III. 17. 5. Excipio, inquit, MYLERUS contra recessus de Statibus Imperii P. 2. c. 39. §. 5. Publicas Imperii Leges communi suis Imperii Principum & Statuum suffragio latis, aut qua publicam Imperii uti. Sententia firmiter tangunt; Ha enim nunquam aut certe difficillime per specialia Myleri has statuta convelli queunt. SCHRAD. de feud. p. 10. num. 140. (Ideo Leges non nec valent statuta contra publicas Imperii sanctiones & Reversus Imperii, DN. KNIPSCHILDT. dist. cap. 10. num. 46. Praesertim si leges Imperii cum clausula derogatoria & annullatoria lata fuerint, qua contrario statuto tolli nequeunt. STAMM. de serv. person. Lib. 3. c. 8. n. 14. §. 17. Vide Frider. Martin. de jure Cons. c. 5. num. 24. KLOCK. de Contribut. c. 5. num. 160.*

D 2

§. XLV.

§. XLV.

*Ratio istius
asserionis,*

Nobis initio videtur separanda esse ipsa assertio ab ejus ampliationibus vel limitationibus. Leges Statuum Imperii non posse fieri contra Recessus Imperii non asseruerim, sed potius contrarium videtur verius, Leges Statuum & his derogare posse. Nostra sententia probatione non opus habet, cum fundetur in libertate & licentia. Omnia vero licent, quæ non sunt prohibita. Ergo necesse est, ut prohibitionis ratio a dissentientibus afferatur. Non vero aliam afferri video, quam conventionem, & quod recessus communi suffragio lati sint, & adeo per modum pacti Imperatorem & Status obligent. A pactis vero & conventionibus nemo potest recedere invito altero.

§. XLVI.

*Examinatur:
non indistin-
de verum
esse, quod
Recessus obli-
gant per mo-
dum pacti.*

Hic equidem nolo inquirere: an indistincte admittendum sit, recessus imperii valere per modum conventionis. Dico indistincte. Nam alias nota sunt loca, quæ pro hac sententia ex ipsis Legibus Imperii fundamentalibus allegari solent. At vero, quod non indistincte hæc sententia sit admittenda, etsi in omnium ore sit, inde apparet; quia si saltem per modum pacti obligent recessus, in nullo negotio amplius obtinebit pluralitas votorum, sed semper unus etiam dissentiens conclusio reliquorum non obligabitur, quia non consentit, quod quam laxet coherentiam membrorum Imperii jam tum satis laxatam, cuilibet dijudicandum relinquo. Sed si non indistincte Recessus per modum pacti obligant, illa ratio etiam non est adæquata nec universalis.

§. XLVII.

*Non interesse
reliquorum
Statuum, si
Leges pro-
vinciales
fiant contra
recessus.*

Sed esto: recessus obligare singulos Status per modum conventionis, intelligendum id est haud dubie respectu eorū capitulorum in Recessibus, quæ pertinent ad Statum publicum Imperii, aut ad personas ipsorum Statuum, non vero respectu administrationis propriorum territoriorum, omnium vero minime respectu administrationis justitiæ & præscriptionis Legum in usum subditorum propriorum, Hac parte enim Impe-

rator

rator & constatus nullum habent interesse. Exceptio vero, tua non interest, poterit opponi cuilibet agenti. Nec est quod dicas, interesse Imperii, ut conformes ubique sint mores & leges. Nam & hæc assertio petit id quod est in principio, & exinde sequeretur absurdum, quod plane nulla statuta & consuetudines particulares valere deberent, quod legibus imperii plane adversum est. Et notavit PFEFFINGERUS ad Vitriarium III. 17. 5. lit. a. In Comitibus de anno 1641. deliberatum fuisse, quomodo Jus Civile (eadem est ratio Recessuum Imperii) cum Principum Statutis conjungi posset, conclusumque; Man sollte zwar suchen, dahin zu bringen, wie eine Gleichheit in Camera & inferioribus Principum Statutumque Tribunalibus, einzurichten, wo aber Churfürsten und Stände, ein und andern falls halben, gewisse ausgedrückte Rechte, Landes- Ordnungen, Particular- Statuten und löbliche herkommene Gewohnheiten, oder auch in similibus rerum judicatarum & præjudicatarum observationes hätten, sie dabey zu lassen wären, auch denenselben hieran, durch die Erledigung angezogener dubiorum Juris in Camera, einige Beeinträchtigung nicht geschehen solle &c. Eadem est sententia DN. HERTII de sup. territ. §. 25. Equidem ex instituto optime Reipublicæ pulcrum erat uniformes Leges in universo Imperio & singulis Regionibus vigere; Verum quo minus illam perfectionem assequi semper liceat, non tantum locorum & hominum, sed & diversæ Reipublicarum conditio facit: quare necessitas subinde postulat Leges, pro temporum & negotiorum usu corrigi, novas ferri aut veteres renovari. Cum autem hoc ipsum commodius a specialibus Rebus publicis queat expediri, ceu ad quas malorum & commodorum sensus citius pervenit, facile intelligitur, regionum Dominos non tantum jura Romana & Pontificia, quæ multum sæpe numero a moribus nostris dissonant, sed & Recessus Imperii sine majoris Reipublicæ detrimento immutare posse.

§. XLVIII.

Quod igitur addit Mylerus, Status Imperii non posse Huc tamen Leges condere *contra salutem publicam*, id quidem nullum non pertinet, habet re, quod Sta-

*tuum Leges
non possint
condi contra
salutem pu-
blicam.*

habet dubium, sed plane ad rem præsentem de Legibus Statuum contra Jus commune non pertinet, quia Leges Statuum præscribuntur subditis in territorio, & respiciunt saltem Statum territorii, non totum Imperium. Apposite ad scopum nostrum ILLUSTRIS HUGO de Statu Regionum Germaniæ. c. 3. §. 19. *Que ad publicum imperii Statum salutemve communem pertinent, ea non ab ordinibus singulis, sed ab Imperatore, totoque Imperio Legibus definienda. Si quid autem de his rebus in ditionibus suis Ordines statuunt, Legibus Imperii conforme esse oportet. Ex hac ratione est, quod appellatio ad Imperatorem, vel Cameram Imperialem Statuto prohiberi non possit, quia hoc Jurisdictioni Imperiali præjudicaret: Welches nicht allein (verba sunt Ordinationis Kammer. Bericht, und dessen Jurisdiction, zum höchsten abbrüchig, quanquam solemnitas vel forma certa appellandi statuto introduci possit, cum per hoc auctoritati summorum judiciorum nihil derogetur. Non addo plura exempla, Res enim clara est. Proprie igitur ad potestatem ordinum Novohispaniæ pertinet, Statum singularum regionum, non quatenus ad Imperium refertur sed in se spectatum, & Jus prætereà privatum legibus constituere. Quatenus igitur in his rebus Juri communi derogari possint, investigandum.*

§. XLIX.

*v. g. contra
A. B. Capit.
& Instr. Pac.*

*Exemplum
dubium: An
valeat Lex
prohibens
appellatio-
nem ad Ca-
meram.*

Et si vero de re ipsa non sit dubium, quod Status Imperii non possint Statui & Juri publico derogare, mallem tamen minus dubium exemplum ejus rei fuisse allatum. Ita v. g. Status non poterunt Legibus suis derogare Aureæ Bullæ, Capitulationibus, Instrumento Pacis Westphalico &c. Quod vero exemplum de prohibita appellatione ad Cameram attinet, res est altioris indaginis, an huc pertineat. Affirmant quidem Dd. communiter *vid. MATTH. STEPHANI de Jurisd. L. 2. p. l. c. 3. n. 182. STAMLERUM de reservatis Imperatoris §. 45. n. 1. & 2. p. 221.* Sed Stamlerus nullam aliam rationem reddit, quam quia tale Statutum sit contra Jus commune, id quod est, quod

quod jam quærimus. An contra statum publicum sit tale statutum, etiam dubium est. Quid enim interest Reipublicæ Germanicæ ut locus sit appellationi? An propterea melius redditur iustitia partibus? An apud Status, qui privilegio de non appellando gaudent, non æque bene redditur? Annon quotidiana experientia docet, reos, quorum semper est fugere, strenue abuti hoc remedio, cum sciant lites Wetzlaricæ æque ac Spiræ spirare perpetuo sed non expirare; imo multos etiam hoc remedio palliare inobedientiam suam. Facile contingere posset, ut re exactius pensitata, homini a partibus vacuo videatur, magis proficuum esse Imperio, si omnes Status haberent privilegia de non appellando, vel potius, magis convenienter doctrinæ juris loquendo, ut ex privilegio fiat jus commune. Adde quod ipse Dn. Hugo concedat, Statibus liberum esse præscribere formam appellationi. Quid si igitur Status talem legem ferant, ut appellaturus semper summam, rem, de qua litigatur minimum ad dimidium exquantem in casum succumbentiæ deponat? Aut quid si, quod optimum remedium est, Status suos provinciales disponant, ut in salutem communem provinciæ renuncient remedio appellationis? Sed de hac materia jam quidem nobis prolixioribus esse non licet.

§. L.

Jam videndum, an etiam Leges Statuum possint derogare Recessibus clausula derogatoria munitis. Hic vero concessus exprès-
spirant fere, & qui in genere negant valere Leges Statuum se derogent Imperii contra recessus, & qui regulariter eas derogare posse Legibus Statuum recessibus asserunt. Priores sententiam suam ampliant, quod tuum? præprimis valeat, si clausula illa adsit, ut supra Mylerus §. 44. Posteriores limitant, ut Status non possint adversus recessus disponere, si hi clausula derogatoria sint muniti. Huc pertinet suo modo discursus ILLUSTRIS HUGONIS d. c. 3. §. 21. (quem sequitur SCHWEDER. Part. special. Sect. 2. c. 13. §. 2.) Recessus Imperii, inquit, quod attinet, videndum qua mente iis quip-
piant

piam statuatur. Aliquando enim sic conditur Lex, ut tamen nihil statutis & consuetudinibus particularibus derogetur, vel etiam discrete permittatur Ordinibus, quibus ita visum fuerit, diversum quid a Lege publica Imperii in ditionibus suis constituere. Talis clausula habetur in Ordinatione Criminali Caroli V. in principio: Doch wollen wir durch diese gnädige Erinnerung Churfürsten, Fürsten und Ständen an ihren alten wohlhergebrachten, rechtmäßigen und billigen Gebräuchen nichts benommen haben. Similis clausula habetur in novissima constitutione Comitiorum Ratisbonensium de aris alieni moderatione: Zum zweyten, demjenigen ebenmäßig nachgelebet werden solle, was Churfürsten und Stände in ihren territoriis, nach deren ihnen am besten bekanten Zustand und erlittenen Kriege- & Schaden, wie es in Credit-Sachen unter ihren Unterthanen und Bürgern zu halten, allbereit verordnet, und nach Anleitung folgender Regeln weiter verordnen möchten. Aliquando vero Lex universaliter fertur, antiquatis statutis & consuetudinibus, qua constitutionibus publicis adversantur. Clausula ejusmodi derogatoris passim leguntur. Tunc igitur locum non habet, quod ante diximus, statuta derogare juri communi: Sed potius statuta & consuetudines particulares per constitutiones publicas tolluntur. Exemplum habemus in constitutione Maximiliani I. qua sancitum est, ut, non obstante consuetudine aliqua, fratrum filii ad successionem Patris cum defuncti fratribus & sororibus in stirpes admittantur: qua constitutio aliquoties repetita est. Quanquam autem in nonnullis inferioribus judiciis illa non attendatur; si tamen causa ad Cameram Imperialem perveniat, non secundum consuetudinem inferiorum judiciorum, sed secundum constitutionem Imperii pronuntiatur. Unde dubitatio exoritur de Jure Saxonico, quo fratres & sorores soli succedunt defuncto fratri, exclusis fratrum sororumque liberis. Quanquam enim hoc in foro Saxonico observetur, insuper habita constitutione Imperii: Atamen Mynsingerus veretur, ne causa ad Cameram delata, sententia contra fratrum liberos lata reformetur, vel potius tanquam contra constitutiones Imperii lata, nulla declaretur; quod nos in medio relinquimus. Quanquam autem hujusmodi clausula, vel

dero-

derogatoria, vel qua Ordinibus Imperii diversum aliquid statuere expresse permittitur, non semper addatur; ex circumstantiis tamen judicandum, quæ mens Constitutionis sit. Et in dubio quidem Lex universalis & perpetua censenda, ut non nisi eodem modo, quo lata, plenè Comitibus iterum abrogari possit. Hæc enim Legum ordinaria vis atque auctoritas est, ut omnes obliget. Qua de re ita Ulpianus: Post rescripta principalia, an ab hoc (statuto municipali) discessum sit, videbimus: quia generalia sunt rescripta, & oportet Imperialia statuta suam vim obtinere, & in omni loco valere. Exemplum hujus rei habemus in materia usuraria. Licet enim in Regionibus nonnullis usurarum vel annuorum reddituum nomine sex in centum vel plus etiam stipulari liceat: In Camera Imperiali tamen secundum constitutiones publicas, non attentis locorum illorum statutis & consuetudinibus, quinque tantum adjudicantur. Quamvis, ut ex posterioribus his observationibus apparet, ex plane inclinent in sententiam negantem: Leges Statuum nihil valere contra recessus, nisi recessus indulgeant iis expresse hanc potestatem.

§. LI.

Ut autem de toto hoc negotio distinctius judicari possit, Præjudicium præjudicium est, an possit Juri statutorio seu Legibus & moribus Statuum derogari posteriori Imperatoris functione? Accessus possint firmat quæstionem MYLERUS d. c. 39 §. 7. modo id fiat in Comitibus publicis Imperii, alias secus dicendum erit. BETS. de pact. Affirmat famil. cap. 2. fol. 34. Talis constitutio de successione Nepotum in Mylerus bonis Patruorum, lata fuit in Comitibus Spirensibus: vide Constitutionem hanc in Reichs-Abchied de anno 1529. Negat eam ILLU. Negat Coccejus STRIS COCCEJUS in Juris publ. prud. c. 23. §. 4. Neque leges cejus. Imperii etsi posteriores, his statutis in causis privatis subditorum derogare possunt. PAC. MON. art. 8. CAP. FERD IV. art. 3. Obj. R. A. 1529. rubr. Kayserl. Constit. wie Brüder und Schwester ic. vid. COLER. dec. 48. n. 9. & seqq. BERLICH. part. 3. concil. 24. n. 17. & seqq. Quemadmodum autem conferenti hæc duo loca statim apparebit; Dn. Coccejum

E
præ

*Ejus ratio-
nes non sunt
separanda.*

præ oculis habuisse Mylerum ; ita ante omnia monendum est, rationes Dn. Cocceji hic non esse separandas, sed conjungendas. Alias enim per allegatum Instrumentum Pacis & Capitulationem Ferdinandi IV. nil amplius probari videtur, quam quod Imperator solus non possit aliquid de Jure immutare in Consuetudinibus & Legibus Statuum, non vero, quod id non fieri possit per Recessus Imperii.

S. LII.

*Locus Instru-
menti Pacis
art. 8. §. 4.*

*Et capit. Fer-
din. IV. art. 3.*

Ita enim se locus habet in *Instrumento Pacis art. 8. §. 4. in fine*: De cetero omnes laudabiles consuetudines & Sacri Romani Imperii constitutiones & leges fundamentales, imposterum religiose serventur, sublatis omnibus, quæ bellicorum temporum injuria irrepserunt, confusionibus. Similis est ratio Capitulationis FERDIN. IV. art. 3. ubi promittit Rex, quod velit den Ständen ihre Regalia, Freyheiten, Privilegien, Pfandschafften und Gerechtigkeiten, auch Gebräuche und gute Gewohnheiten, so Sie bißhero gehabt haben, oder in Übung gewesen seyn, zu Waffser und zu Land, in guter beständiger Form, auf gebührendes Ansuchen, confirmiren und bestätigen, Sie auch dabey als erwählter Römischer König handhaben, schützen und schirmen. At vero cum Recessus fiant a toto Imperio, sane, si in illis quid disponatur, quod deroget Legibus Statuum, id ex Instrumento Pacis & capitulatione Ferdinandi impugnari posse non videtur. Nec obstat, quod tamen in Capitulatione promiserit Rex, quod velit Statuum Leges & Statuta manutene- & defendere. Quamvis enim in d. Capitulatione non addatur, qualis defensio & protectio Legum Provincialium sic intelligenda, dicit tamen posse, quod ibi non intelligatur defensio contra conclusa Imperii. Ac videtur hæc sententia confirmari, quod in Capitulationibus sequentibus Leopoldi & Josephi dilucidis verbis sit expositum, qualis defensio intelligatur: Sic enim post verba ex Capitulatione Ferdinandi IV. excerpta legitur in *artic. 3. Capit. JOSEPHI* und niemanden einig Privilegium darwider ertheilen, und da einige vor oder bey vorgewesenem 30. jährigen Krieg darwider ertheilt

ertheit worden wären, so im Frieden-Schluss nicht gut geheißsen, oder approbret worden, dieselbe gänglich cassiren und annulliren, auch hiermit cassiret und annulliret haben.

§. LIII.

Porro si locum COLERI seorsim Intuemur, non multum videretur ob stare sententiæ Myleri. Ut enim tota decisio Coleri etiam 48. agit de fratribus & fratrum liberis, quomodo succedant; magis vide. Ita summa ejusdem in hoc consistit. In jure civili, quando aliter facere quis defunctus neque ascendentes reliquit, tunc primi contra Leges vocantur ad hereditatem fratres & sorores utrinque conjuncti, & cum iis similiter fratrum & sororum precessibus repumortuorum liberi, qui ex novissima Justiniani Constitutio. Gnantes. ne, cum patris & avunculis suis jure representationis admittuntur in stirpes non autem in capita, ita scilicet, ut quocumque tandem fuerint, tam magna ex hereditate portionem capiant, quanta percipere fuisset ipsorum Pater, si supervixisset. Jure autem Saxonico statim post ipsos fratres in capita procedit divisio, quia de consuetudine iniquissima Saxonica Jus representationis in collateralibus locum habere negatur. Ex quo fit, ut in tali successione collateralium frater excludat premortui fratris sui liberos. Quod licet valde iniquum sit; tamen quia longava consuetudo illud approbavit, & jure observatur; Et secundum hoc pronuntiatur. Neque attenditur, quod Imperator Carolus V. in Comitibus Wormaciensibus Anno Domini 1521. celebratis novam ediderit constitutionem, qua habetur in der Reichsordnung fol. 81. tit. das Edict von dem Regiment zu Nürnberg im 1521. Jahr ausgegangen, von successen Brüder und Schwester Kinder ic. ubi novissime constituitur, premortui fratris liberos una cum patris suis ad hereditatem defuncti fratris admittendos esse, non obstantem

te aliqua consuetudine contraria. Nam istam Imperatoris Constitutionem non esse receptam, ajunt, neque quicquam juri Saxonico obstare; quia nos vivimus secundum Jus Saxonicum, quo fit, ut spreto Imperatorio edicto Jus Repraesentationis in terris, ubi vigent jura Saxonica, in collateralibus non habere locum pronuncietur: Contrarium tamen consultum fuisse apparet ex Consil. Gæden. Cons. 6. per tot. titul. de feudi successione, quod est in ordine Consilium 21. Sed fatuus esset, qui se ex illa decisione fundaret, contra tam manifestam & notoriam consuetudinem. Sed supra dicta Constitutio Imperatoris, licet nominatim tantum contrarias consuetudines vetet, tamen etiam statuta & similia ipsi contraria abrogasse creditur, in illis verbis constitutionis: und nach einiger Gewohnheit, noch ander so dawieder seyn mag; est enim derogatoria valde generalis vid. edictum Imperator. Norimb. editum anno 21. Nota quod & hanc constitutionem Episcopus Albertus Magdeburgensis recepit; sed Duces Saxonia non receperunt, neque Magdeburgenses neque Lipsienses. Vides ab ipso Colero consuetudinem Saxoniam vocari iniquissimam. Idem asserit, quod jus Saxonicum spernat Imperatorium edictum, quod Duces Saxoniae id non receperint &c. quæ sane satis perspicue inducunt, ipsum Colerum non magnifice sensisse de Legibus Statuum, quatenus repugnant recessibus, & quod in ea fuerit opinione, acsi recessus Imperii omnino possint derogare Legibus Statuum, etsi Status quandoque resistent, de facto magis quam de jure.

Berlichius
contradicit
quidem Col-
ero, sed nulla
addita ratio-
ne.

§. LIV.

Restat locus Berlichii, ad quem ultimo provocabat D. Coccejus. Si tamen & hunc evolvas, invenies quidem enim aliquo modo contradixisse Colero & magis inclinasse ad sententiam Juris Saxonici, sed tamen ex eo non posse rationem

tionem defumi, quæ multum inferviat ad refutandum Mylerum. Sic enim loquitur *d. part. 3. concl. 24. n. 17. seqq.* Nec advesatur, quod Imper. Carol. V. in comitiis Noribergens. Anno 15 21. in fin. verbis expressis sancivit, ut non obstante aliqua consuetudine fratrum filii semper cum patris suis admitterentur; Quia illa constitutio Imperialis in his terris non est approbata, sed Elector & Duces Saxonie contra illam semper protestati sunt, & eam recipere noluerunt. Non obstante quod Albertus Archiepiscopus Magdeburgensis dictam Constitutionem Imperialem receperit, & hodie contrarium in Archiepiscopatu Magdeburgensi pronuncietur, & fratrum filii cum patris vel defuncti fratribus admittantur. Quam Consuetudinem pronuncianti, ut scilicet fratrum filii cum Patris non succedant, etiam approbavit Augustus Elector Saxonie in suis *Novell. part. 3. Const. 18. §. Wir wollen aber mit diesen unsern Gesetze. ult.*

§. LV.

Sed his tamen non obstantibus puto sententiam *Defenditur* Illustris Cocceji præferendam esse communi opinioni, *tamen sen-* quam Mylerus sequitur loco §. 51. descripto. Et quamvis *tentia Dn.* loca ab ipso allegata si separentur, per modo dicta non *Cocceji.* multum videantur probare, notus tamen est vericulus, quod quæ non prosint singula, juncta juvent. Non equidem promittere possum, quod ea, quæ dicturus sum, futura sunt omnia ad Viri Illustris mentem. Sed quodsi tamen ex allegatis ab eo locis defendere debere veritatem sententiæ, quod Status Imperii possint Leges ferre contra recessus Imperii, expresse Legibus Statuum derogantes, & quod adeo tales Recessus nullam juris efficaciam habeant, nisi quatenus a singulis Statibus approbentur, sic procederem. Ante omnia, quia omnes quæstiones propositis casibus & exemplis eo melius intelliguntur, solliciti sumus de

casu, ad quem sententiæ diversæ applicari possint. Commo-
Intentio Edi- de vero se offert *Edictum Caroli V. Norimb. de anno 1521.* (nam
Eti Caroli V. de hoc loquitur & Colerus & Berlichius, & id magis quadrat
Norimb. de ad rem præsentem, quam *R. A. de anno 1529, rubr. Kayß.*
anno 1521. *Const. wie Brüder und Schwester,* quem adduxit My-
 lerus in loco supra descripto, & propterea etiam repetit
 Dn. Coccejus, ut innueret, quod ad dissentientem Myle-
 rum respiceret) in quo Constitutio Maximiliani (*vide supra*
locum HUGONIS §. 50.) repetitur, quod fratrum filii con-
 currentes cum fratribus defuncti debeant succedere in stir-
 pes, addita clausula, quod omnes contrariæ consuetudines
 debeant esse abrogatæ & annullatæ. Non vero erat alia con-
 suetudo, quam quæ apud Saxones tum adhuc erat recepta,
 ubi fratrum liberi non admittuntur cum fratribus, quia re-
 motiores sunt, nec representatio Juris Civilis in linea col-
 laterali Jure Saxonico locum habet. Nullum ergo est du-
 bium, quin tota hæc constitutio Imperialis intenderit pri-
 mario abrogare velle Jus Saxonicum. Jam quid ad hæc Du-
 ces Saxoniz? Protestati sunt contra istas constitutiones Im-
 perii; retinuerunt in territoriis suis consuetudinem hæte-
 nus receptam & Jus Saxonicum, neque retinuerunt saltem,
 sed & Augustus Legislatur Electoratus Saxonici in Consti-
 tutionibus suis (*vide locum BERLICHII*) id contra recessus
 Imperii confirmavit & corroboravit. Habes hic jam Illu-
 stres contradicentes, ex una parte Cæsarem cum reliquis Sta-
 ribus & recessibus, ex altera Electorem Saxoniz cum aliis
 Saxoniz Ducibus & Consuetudinibus ac Constitutionibus
 provincialibus. Quæritur jam ex cujus parte stet Justitia?
 Respondeo ex parte Saxoniz.

Demonstra-
tur, non posse
abrogari per
Recessus le-

§. LVI. Demonstratio: Jam per Leges Imperii antecedentes Sta-
 tuta & Leges provinciales ac consuetudines honestæ & lau-
 dabiles sapius erant confirmatæ. (*vid. supra §. 37.*) Et partim
 hoc intuitu, partim etiam vi superioritatis territorialis Status
 singuli

singuli habebant Jus quæsitum. Ergo & Elector Saxoniz in-
 titutu Juris Saxonici. Observat Jus Saxonicum in linea col-
 laterali hanc perpetuam regulam, quod gradu proximior re-
 motiorem excludat, & quod jus representationis hic nullum
 inveniat locum. Nihil hic afferri potest, quod hominem
 nullo præjudicio occupatum persuadeat, acsi in hoc jure ali-
 quid subsit, quod honestati repugnet. Convenit potius
 idem cum antiquis Germaniz moribus. Neque Germania
 unquam subsit Imperio Romano. Leges Justinianæ non
 latæ fuerunt Germanis. Esto, representationem Juris Justi-
 nianei in linea collateralis etiam nihil continere, quod hone-
 stati naturali repugnet. Est materia successionis ab intestato
 sic comparata, ut pro arbitrio Legislatoris, nisi aliud ob-
 stet, varii succedendi modi recipi possint. Ita in linea re-
 cta Jure Justiniano olim fratres defunctorum excluderent
 ascendentes: Jure noviori partiuntur ascendentes cum
 fratribus hereditatem. Jure Germanico soli Parentes suc-
 cedunt, exclusis fratribus. Singulæ hæ successionum le-
 ges rationes suas habent, nulla earum rationi aut honestati
 adversatur. Par ratio est variantis successionis collatera-
 lis. Quænam itaque causa movere poterat Imperatorem
 & Status Imperii, ut invito Saxoni vellent obtrudere, ut
 admitteret successionem Nepotum defuncti ex fratribus
 vel sororibus cum patris & avunculis? Sane nulla alia,
 quam cæcus amor juris peregrini, id est Justiniani, qui &
 COLERUM excecavit, ut mores patrios seu Saxonicos su-
 præ §. 53. tanquam iniquissimos, sed absque ulla vel minima
 ratione traduceret. Insinuaverat se quidem subdole Jus Ro-
 manum jam tempore Friderici III. ex Italia cum Academiis
 in Germaniam. Neque contentum erat, quod ejus doctrina
 in Academiis toleraretur, volebat etiam cum summa inju-
 ria ejicere ex foro mores antiquos. Conquesti jam erant
 Status sub Imperio ejusdem Friderici III. super hac injuria,
 & graviter quidem, prout videri potest in *Reformatione Fri-
 derici III. de anno 1441.* (de qua latius disseruit DN. PRÆSES
 in qu. 10. *Historico-Politico-Juridica.*) Ac defenderant ita ut cun-
 que

que Jus Germanicum. Interim sub Maximiliano I. amasii Juris peregrini non cessaverant, impudentia sua fatigare Regem & Status, donec in Ordinatione Camerae id saltem ut jus subsidiarum reciperent, deficientibus videlicet moribus & Statutis Germaniae. Debebant adeo hac aliquali receptione in forum contenti esse. Sed non destiterunt novis machinis oppugnare mores Germaniae. Varia Juris Justiniani capita per recessus erant introducta, nondum tamen expulso jure Germaniae diversa disponente. De gustibus non est disputandum. Dum potestate Legislatoria gaudent Status, possunt etiam, si ipsis ita videatur recipere jus peregrinum. Modo eadem libertas relinquatur reliquis, quibus placebat servare Leges patrias. At sub Carolo V. summo iniquitatis apice volebant osiores morum Germaniae illud plane ejicere ex foris. Volebant pluralitate votorum vincere, cum tamen hic non agatur de conservanda salute Imperii, sed potius de oppugnando jure Statuum eorumque potestate Legislatoria, & simul de evertendis legibus Imperii, Consuetudines Germaniae confirmantibus. Jure itaque optimo maximo Elector Saxoniae Libertatem Statuum & potestatem Legislatoriam iis competentem, protestatione sua defendit, jure irrefutabili sustinuit mores patrios & Ordinationem Camerae eos stabilientem. Obtinuit etiam justissimum hoc desiderium strenue, conservavit constantia nunquam satis laudanda Leges Germaniae antiquas.

Quare cum in instrumento pacis *dis. art. 8. §. 4.* solenni foedere cautum sit, ut omnes laudabiles i. e. communiter receptae consuetudines & Leges fundamentales Imperii debeant impostero sublati omnibus confusionibus religiosissime servari; cum a temporibus Ferdinandi IV. in Capitulationibus sancte promissum sit, quod Rex velit & debeat Statuum Statuta; Consuetudines receptas & longo usu confirmatas, defendere & protegere, adversus omnes technas ac violentiam, quis non vider etiam, simul includi defensionem contra technas eorum, qui sub praetextu recessuum

suum

suum Imperii vel Leges Germanorum voluerunt expellere, vel libertati Leges pro arbitrio condendi frenum injicere.

§. LVII.

Quæ omnia cum evidentissime demonstrent, quod *Respondetur* hæcenus quæsimus, & Recessus Imperii non posse derogare juribus Statuum, & inanes adeo esse clausulas ejusmodi derogatorias, sua sponte jam apparet, quid sentiendum sit de triplici aliorum Doctorum opinione circa quæstionem huc usque ventilatam. Sunt enim, qui putant I. tum de- I. Tum de- mum recessus Imperii non derogare Legibus Statuum, si Princeps aut Status Imperii Legem illam recipere nolens protestatus fuerit, ut faciunt quos citat *VITRIARIUS III. 16. 6. gare legibus item MYLERUS de Stat. Imp. 39. 8.* Nos vero putamus, protestatione ne quidem esse opus, sufficere, quod non consentiret in illum Recessum. Imo nec consensum quidem in Recessum Statui obesse, ut postea non possit in Republica sua legem recessui adversam condere, uti Principi cuilibet non obstat, quod legem aliquam in Republica semel tulerit, quo minus eandem usu exigente rursus abrogare possit, & quia supra ostendimus, Imperatorem & reliquos constatus hic nullum habere verum interesse.

§. LIX.

Alii II. arbitrantur, ne quidem sufficere protestatio- II. Ne qui- nem. Ita *VITRIARIUS ipse III. 17. 7.* Verum, ait, putamus hic, dem sufficere videndum esse, an alicujus Status protestatio ab Imperatore, & reli- protestatio- quis Imperii Statibus sit admissa, nec ne? alias enim si simplex protestatio sufficeret, facile Comitialia decreta irrita reddi possent, & frustra omnibus sanctionibus Imperii adjiceretur clausula ab Imperatore: Und befehlen wir darauff Euch allen und jeden, unsern und des Heil. Reichs Chur-Fürsten und Ständen &c. hiemit aus Römischer Kayserlicher Macht, bey den Eyden und Pflichten, die ihr uns von des Reichs wegen insonderheit gethan, und bey dem Gehorsam, den ihr uns als Römischen Kayser schuldig seyd, auch bey Verlust aller Gnaden, so ihr von uns und dem Reich, oder andern habet, ernstlich und festiglich gebietend.

tend. Nos cum protestationem hic esse superfluum ostenderimus, facile respondemus Objectioni Vitriarii. Neque enim a particulari potestate Statibus competente intuitu Capitulorum in recessibus, quæ controversias privatorum de meo & tuo, aut subditorum singulorum statuum etiam alio modo respiciunt, ad omnia decreta Comitialia concludi potest, quod vel iis non sint obstricti Status, vel protestando contra eadem jus sibi aliquando reservare possint. Ut taceam, quod novioribus temporibus Status Imperii totius ita sit laxatus, ut etiam in publicis negotiis non solum in causis religiosis, sed & toties, quoties unius Status præjudicium aut interesse versatur, Doctores Juris publici prætendant, Legibus novioribus Imperii non multum refragantibus, quod pluralitas votorum non obliget dissentientes. Porro an omnibus sanctionibus adjiciatur clausula a Vitriario adducta, dubito: Sane ejus Scholiastes ad III, 15, 6. eam in rem adducit constitutiones pacem Imperii publicam respicientes, a quibus ad capita recessuum suum disponenda de juribus privatorum non licet inferre.

§. LIX.

3. Peculiaris Tertia sententia est ejusdem PFEFFINGERI ad Vitriarium esse Juris rji III. 17. 5. lit. e. peculiarem esse Juris Saxonici auctoritatem: Saxonici auctoritatem. Non valent, inquit, Leges Statuum Imperii, si vergant in præjudicium Imperii. Secus est, si quid aut plane non in Recessibus definitum, aut definitum quidem, sed salvis statuum juribus. Peculiaris Saxonici juris auctoritas est, vigentis, licet Imperii Legibus aliud cautum sit. Quia vero non adducitur peculiaris ratio, cur Jus Saxonicum peculiarem auctoritatem habere debeat, nos potius declaramus sententiam nostram, ut valeat non tantum intuitu juris Saxonici, sed & ratione Juris Statutarii cujusvis, quod a Statibus Imperii auctoritatem habet.

§. LX.

III. De Legibus Statuum Imperii contra jus communi- Pergo ad III. caput dissertationis nostræ, de jure videlicet communi provinciarum. Illi derogari posse a Statibus Imperii per alias novas leges nullum dubium est, cum & principis juris Gentium, & Doctrinæ Juris Romani, & fundamentis

tis Jurisprudentiæ publicæ, & quotidianæ experientiæ id sit *mune pro-*
conforme. Id saltem quaeritur: An Princeps Imperii possit *vinciale. An*
tales condere Leges sine consilio vel consensu Statuum pro *ad eas neces-*
vincialium? Paucis respondemus: regulariter posse, nisi pa- *sarius con-*
etis aliud cautum sit. *DN. COCCEJUS d. l. c. 23. §. 4.* Ante *sensus Sta-*
omnia tamen hic non confundenda est quaestio consilii cum *uum provin-*
quaestione justitiæ, item quaestio quid fiat, cum quaestione *cialium?*
quid fieri necesse sit. Priores ad præsentem dissertationem
non primario pertinent: Etsi & hic mallems, Doctores
nonnullos, qui recensent, quid fiat, abstinuisse ab actione
Legum Romanorum & auctoritate Doctorum. Quid enim
hic respondendum sit, docent principia Politices & Historiæ
Regionum Germaniæ.

§. LXI.

Quare facile patet, quid sentiendum sit de doctrina *Judicium de*
MYLERI d. c. 39. §. 9. Porro, inquit, *hac potestate condendi jam sententia*
provincialia, Principes & Status Imperii plerumque utuntur in consen-
Myleri in
ribus provincialibus, auf den Landt-Tägen, mit Rath und Gutach, *quaestione*
ten der Landt-Stände, ac ordinum provincialium der gesamtent Landt, *quid fiat?*
schafft consensum, utpote in rebus & moribus patriis optime erudito-
rum & versatorum prius requirunt & adhibent. arg. l. humanum §.
C. de legibus l. illa decreta 2. de Decret. ab Ord. Coler. de proc.
execut. part. 1. cap. 3. num. 6. Limb. Lib. 4. jur. publ. cap. 8.
num. 255. Bologn. in d. l. omnes populi 9. num. 75. D. d. Just. &
Jur. (Nam exinde optimam simul legitimi & equissimi Regiminis for-
mam & notam resultare, censet & quidem merito Matth. Stephan. 2.
del. diēt. part. 1. cap. 1. membr. 2. num. 10. seqq.) Quod nulla
modo Principis Imperii superioritatem, ejusve regendi felicitatem
immnuere, sed magis promovere, & ad beatitudinem Imperii,
ejusve gloriam redundare, tradit Camman. de Regal. disp. 4. thes. 9.
Cluten. in paradox. thes. 10. Quis enim hic non dolet v. g.
(ut de reliquis taceam) ad probationem assertionis, quod
Status provinciales in rebus & moribus patriis optime versati
F 2 *sint,*

fint, & quod propterea non imprudenter adhibeantur, tantum apparatus Legum & Dd. afferri.

§. LXII.

Item in altera, quid fieri debeat?

Similis est ratio eorum, quæ sequuntur apud eundem in quaestione de Jure & necessitate. Sic enim pergit *ibid.* §. 10. Veruntamen hoc magis Voluntatis, quam necessitatis esse, plurimi Doctorum tradunt. arg. L. 4. C. de Leg. Dn. Bocer. cl. i. disp. 3. th. 42. In quo tamen puncto, Regionis observantia, das Herz kommen, aut pacta conventa inter Principes & Status Provinciales attendenda erunt. (Ita in Ducatu Württembergico pactis certis ordinatum est: Land-Recht und Landes-Ordnungen zu machen, mit Einrathen und Zuthun einer gesammten Landschaft. Hoc est, ut, cum consilio & cooperatione Statuum Provincialium consiciantur. Eodem modo in Principali Comitatu Tyrolensi Leges locales cum consilio & cooperatione Statuum Provincialium conduntur; Sicuti constat ex Statutis Comit. Tyrolens. passim. Nam sententiam, quod regulariter non necesse sit adhibere Statuum consensum, probare velle ex L. 3. C. de leg. & a potestate Theodosii & Valentiniani ad potestatem Statuum Imperii, a Statu Reipubl. Romanæ illorum temporum ad Statum hodiernum Regionum Germaniæ argumentari velle; revera ad argumentationes pertinet a baculo ad angulum. Porro quod in supplemento de Statibus Württembergicis additum est, vereor, ut suppleat doctrinam circa hanc quaestionem, vel justum exemplum eorum, quæ differit Mylerus, præbeat.

§. LXIII.

Non confundenda hic esse vota Statuum provincialium consultativa sum decisiva,

Quod enim in pactis ejusmodi cum Statibus provincialibus, aut etiam in moribus regionum variantibus distinguendum ante omnia sit inter vota Statuum provincialium consultativa, & quæ plus quam consilium nudum continent, malo verbis ILLUSTR. DN. DE RHETZ exponere, quam meis, Lib. 2. Instit. Jur. publ. tit. 3. §. 4. Has leges provinciales plerique Electores & Status Imperii in Comitibus provincialibus, vel habitis tamen iis, ferre solent, juxta morem in quaque regione receptum; In aliquibus enim regionibus, provinciales Status majori libertate

untur, quam in aliis. Ludolph. Hugo in tract. de Statu Re-
gion. Germ. c. 4. §. 29. & seqq. Sic in Frisia Orientali in ejusmodi
Comitiis plus quam votum consultativum habent. In Lüneburgensi
Ducatu olim libere sub cælo aperto convenerunt, vulgo unter dem
blauen Himmel in sylva quadam ambactia Bodenteich. In Brun-
svicensi Ducatu etiam sub Dio, prope Elram in parvula sylva Kreyen-
holz genant convenerunt. Oldenb. in Notit. Imp. P. I. Disc. 23.
n. 4. Alibi vocantur quidem ad Comitia provincialia, sed tantum-
modo votum consultativum habent, aut facultatem consentiendi.
Alibi Principes Imperii nec Status provinciales, nec Comitia provin-
cialia agnoscunt, uti in Palatinatu inferiori Elector Palatinus Hei-
delbergensis. Ex quibus patet, Status etiam Ducatus Würt-
tembergensis habere saltem votum consultativum, per verba
mit Einrathen. Etiam si enim addatur und Zuthun: hæc
tamen vox non infert, necessarium esse consensum Statuum,
sed opem saltem. Neque, ubi nihil aliud promittitur, quam
in illa formula Württembergensi, putarem necessarios esse
conventus aut Comitia provincialia: Cum multi modi possint
inveniri, ut Princeps etiam extra Comitia, quæ plerumque
magnas impensas requirunt, possit circa Leges ferendas con-
silia Statuum & opem expetere.

§. LXIV.

Non mirandum adeo, quod & in alia quæstione huc An necessa-
maxime pertinente, non multum solidæ doctrinæ insit in ria sit confir-
sententia MYLERI, de qua agit d. c. 39. §. 11. Dubitatur au- matio Impe-
tem, an ad validitatem hujusmodi Statuti (i. e. legis provincia- ratoris?
lis) Imperatoris quoque consensus & confirmatio requiratur? Quod
utile non autem necessarium esse, Jurisconsultorum communis sibo-
la, arg. c. 1. de Constit. in 6. L. 1. C. de emancip. (L. omnes
populi 9. D. de Just. & Jur. Cum Jus etiam consuetudinarium, ex
sacro populi consensu conflatum. Principis superioris confirmatio-
ne non indigeat? per L. de quibus 32. D. de Leg.) Heig. part. I.
quæst. 2. 3. num. 31. Coler. de Process. Exec. part. 1. cap. 3.

num. 6. Betsf. d. tr. cap. 2. fol. 37. Dn. Bocer. d. disput. 3. th. 41. Reinking. 2. c. 2. n. 7. *Attamen Doctores tradunt, quod consultius sit, ut superioris quoque adhibeatur confirmatio.* Vult. 4. Confil. Marpurg. 54. n. 26. & seqq. Hic quædam rursus miscentur aliena, quædam assumuntur ut vera, quæ falsa sunt, aut certe valde dubia.

§. LXV.

Judicium de doctrina Myleri.

An necessaria sit Imperatoris confirmatio vel utilis, iterum non probandum est per Leges Romanas & communem Doctorum scholam. Quid enim Leges Romanæ ad Statum Germaniæ? Et communes errores, quos dari negabit nemo, unde nisi a communi Doctorum schola? Deinde circa necessitatem consensus Imperatorii potius distinguerem inter tempora antiqua & hodierna. Olim, antequam Status Imperii regalia omnia exercerent, & antequam formam suam plene nacta esset territorialis superioritas, consensum Imperatoris fuisse adhibendum, forte non sine ratione dicitur. Hodie vero non esse necessarium, certum est, quia Jure proprio hodie exercentur omnia regalia a Statibus Imperii, & vasallagium, quod Imperatori & Imperio præstant, non infert confirmationem Legum ab Imperatore petendam esse, *Confer. locum DN. HERTII supra §. 20. descriptum.*

§. LXVI.

An saltem utilis sit confirmatio Imperatoris.

Quod vero utilius esse dicitur, & consultius, si Imperator confirmet Leges provinciales Statuum, quamvis ea res magis ad consiliarios Principis pertineat, ego, quamdiu nulla ratio, sed solum Doctorum schola afferatur, non puto. Si potestas ferendi leges provinciales ad reservata Imperatoris pertineret, consentirem. Sed cum omnes statuam, eam esse partem fere primam Superioritatis, nullum alium usum video, quam ut Imperatores potentiores aliquando prætereundere possint, necessariam esse confirmationem suam, & ea de re illis, qui hætenus eam adhibuerunt, litem movere, ac ad actus possessorios provocare. Quod igitur talis utilitas persuasa fuerit

fuerit Statibus quibusdam, aliam causam non video, quam quod Consilium quæstionem hanc ex Jure Civili decidere, & Statum Germaniæ ex Statu Justiniano metiri voluerint, & cum quædam argumenta Legum Justinianearum inveniissent, fuadentia confirmationem, quædam vero pro libertate Statuum Legislatoria, putaverint, non melius istas inanes Speculationes Juris Germanici in Speculo Romano conciliari posse, quam per distinctionem inter utilitatem & necessitatem. Hodie igitur, cum sciamus, Jus Justinianum non apte allegari in quæstionibus Juris publici, ejusmodi etiam consilia parum apta jure contemnuntur.

§. LXVII.

Video equidem DN. SCHWEDERUM *P. spec. Sect. II. Sententia cap. 13. §. 2.* statuere, quod confirmatio Imperatoria utilis sit ad *Dn. Schwederi expen-* præcidendas controversias & ad bene esse, eamque in rem *deri expen-* allegare ex Legibus ipsis Imperii *Ord. Cam. P. I. tit. 13. §. 2. & dicitur.* *tit. 57.* qui textus disponunt de officio Assessorum Cameræ, quod teneantur judicare secundum recessus & leges ac consuetudines rationabiles. Quid vero exinde concludi possit, ut ad præcidendas controversias utile sit, Leges Statuum ab Imperatore confirmari, equidem non video. Nisi forte Dn. Schwederus eo respexit, quod jam supra ex Hugone & passim ex aliis excerptimus, quod Camera non soleat secundum consuetudines contra recessus Imperii latas pronunciare, adeoque Dn. Schwederus putaverit, ad hanc controversiam præcidendam utile esse, ut Leges confirmentur ab Imperatore.

§. LXVIII.

Hæc vero utilitas ut rite expendatur, videndum: An *An Assesores* Assesores Cameræ de Jure non pronuncient secundum *Camera ob-* leges Statuum Recessibus adversantes? An confirmatio Legum *stricti sint* harum ab Imperatore impetrata impedire possit hanc *pronunciare* pronunciationem Assessorum? Annon remedia alia majoris *secundum* ponderis adsint, ut evitari possit hæc pronunciatio *Leges Statu-* Assessorum. *forum.*

*um contra
Jus commu-
ne.*

forum Camerae? Initio quod primam quaestionem attinet, eam simpliciter negamus. Sunt enim Assessores Camerae absolute obligati, ut judicent secundum Leges & consuetudines honestas Statuum. Haecenus vero probavimus satis; consuetudines, & leges Statuum honestas manere, etiam si repugnent juribus communibus, & inter ea etiam recessibus. Quod vero contraria sententia communis sit, rursus in causa est, quod Doctores Juris publici haecenus auctoritates Gailii, Mynsingeri & aliorum scriptorum Cameralium tanquam oracula magis venerati fuerint, quam doctrinam sanam ex genuinis Juris publici fontibus deductam, & ita hanc sententiam instillaverint Auditoribus, postea in numerum Assessorum Camerae assumtis.

§. LXIX.

*An saltem
eos obliget
confirmatio
Imperatoris?*

Quod si vero Assessores Camerae, sive jure sive de facto, non soleant pronunciare secundum Statuta provinciarum recessibus Imperii repugnantia, non video, quomodo tunc collisio Statuum cum Assessoribus Camerae evitari possit, per confirmationem Imperatoris. Ut enim taceam, quod non speranda sit his casibus confirmatio Imperatoris, illud saltem considera. Si Leges Statuum Recessibus adversantes sunt invalidae & inhonestae, neque eas confirmare poterit Imperator, aut, si vel maxime id fecerit, haec confirmatio tum non potest de Jure adigere assessores Camerae, ut eas tum pro Legibus justis habeant. Quod si vero absque ratione Assessores Camerae non pronunciarunt haecenus secundum Leges Statuum contrarias Recessibus, non apparet, quomodo confirmatio Imperatoria eos ad justae rationis usurpationem adigere possit.

§. LXX.

*Quibus re-
mediis justis
Status juri
sua tueri pos-
sint adversus
Camerae?*

Denique sunt & tutiora remedia, quibus Status Imperii Superioritatem suam adversus Assessores Camerae tueri possint, ut non opus habeant confirmatione Imperatoria. Ut ea magis sensibiliber palpentur, repetamus casum toties memoratum. Non admittit Jus Saxonicum fratrum liberos cum

cum fratribus defuncti. Faciam fratrum liberos convenire defuncti fratres hereditatis petitione: Pronunciat iudex eos non succedere, & reum ab actione absolvit. Appellat Actor ad Camera: (Finge etiam hic, Duces Saxonie non habere privilegium de non appellando:) Iudex a quo dat Apostolos refutatorios: nam haud dubie non dabit reverentiales. Assessores Camerae jam corrigunt sententiam a qua & pronunciant, reum admittere debere actores ad hereditatis divisionem. Quid cum? Reus tamen non admittere vult. Quid nunc faciet actor? Impetrabit a Camera Executoriales. Ad quem, an ad Ducem Circuli? Non credo. An an iudicem, a quo? ita decet. Hic vero stultus esset & Juris sibi competentis ignarissimus, si intempestiva obedientia errorem Assessorum Camerae confirmaret. Ergo videant Doctores, an non larvas timeant, si cum Mynsingero timent, quod Assessores Camerae non sint pronunciaturo secundum statuta Recessibus contraria. Adde, quod in tali casu Status quicumque Imperii, etiam si nullo plane privilegio gaudeat de non appellando, non obligatus sit deferre appellationi ad Camera, quia appellatio est ipso jure nulla. Appellamus, quod putemus nos laesos esse a iudice, & quod non bene judicatum sit. Lædimur, & non bene judicatum esse censetur, si vel factum non sit probatum, vel jus non bene applicatum ad factum. At vero hic de facto constat, actores nempe esse fratrum filios & patrum defunctum; reos etiam esse defuncti fratres: Constat etiam de Jure in Saxonia, quod fratrum liberi non admittantur. Nullum est dubium, hoc jus esse convenienter applicatum ad casum. Utrum vero ipsum jus recte se habeat, de ea re non appellare licet ad Camera, quia Camera non habet potestatem cognoscendi de superioritate Statuum Imperii. Igitur tantum abest, ut Status Imperii hoc casu jure adstringi possint ad appellationem admittendam, ut potius partem appellantem jure suo ob frivolum bene appellationem punire possint.

G

§.LXXI.

IV. *Leges
Statuum
contra Jus
subsidiarium.*

§. LXXI. Restat, ut IV. videamus de jure subsidiario. Hic vero unanimes fere sunt Doctores, præcipue hodierni, quod Status Imperii Legibus suis eidem derogare possint. Cum enim, (inquit DN. HUGO de Statu regionum Germaniæ cap. 3. §. 20.) Jure Romano multa comprehendantur, antiqui illius Imperii statui & moribus accommodata, quæ nostris, hodie rationibus non conveniunt: nec tamen, quæ ejus generis sint, generali aliqua Imperii Lege definitum sit, vel etiam facile definiti possit, consequens est, ut singulis Ordinibus, quæ suis ditionibus minus commoda judicant, corrigere liceat, Juris Canonici, quatenus apud nos in causis civilibus servatur, eadem ratio est. Atque de hoc jure communi præcipue intelligendum, quod communiter asserunt, per contraria statuta ei derogari posse,

Exploditur
sententia Ar-
thuri Duckii.

§. LXXII. Ubi tamen nulla sententia est tam firma & evidens, quæ non habeat suos dissentientes, ita & in præsentis inventi sunt, qui putarent, piaculum esse, si Statibus hæc potestas indulgeretur, ne videlicet Professiones Juris Justiniani detrimentum capiant. Exhibet tales sententias inanes ARTHURUS DUCK in libello illo, in quo omnes fere sententiæ erroneæ Doctorem de Jure Justiniano collectæ sunt, sc. de Autoritate Juris Civilis Romanorum in dominiis Principum Christianorum, Lib. 2. cap. 2. §. 18. Tanta est Juris Civilis Romanorum in Germania Autoritas, ut licet in omnibus aliis Regnis Dominiisque concessa fuerit Jure Romano potestas condendi statuta de Jure Civili derogantia, ut omnes Romani juris interpretes asserunt; Principes tamen & Civitates Germania non possint statuere contra prohibitionem Juris Cæsarei, eaque de causa non possint statuere, ut bona Naufragorum cadant in commissum, & a Dominis Territoriorum Mari Fluminive vicinis capiantur, cum omnes ejusmodi consuetudines & Statuta Friederici Imp. Constitutione declarentur nulla, & decreto Lateranensis Concilii capientes porro excommunicati declarentur. Autoritatique Juris Civilis ejusdemque unioni cum Jure Canonico in Germania tribuendum est, quod, post ejuratam Romani Pontificis Potestatem, Prin-

Principes aliqui Germanici adhuc Juris Canonici usum in ditionibus suis conservant. Autores, quos hic ubique allegat, videri possunt apud ipsum. Nos nihil addimus. Talia enim recensendo refutatur. Id tamen exinde notamus, ad declaranda ea, quæ supra diximus: Consuetudinem de bonis naufragorum ideo pro irrationali haberi a Jctis antiquis Germaniæ, non, quod turpitudinem moralem contineat, sed quod contradicat Juri Cæsareo & Canonico. Unde eo minus taxandi sunt Status, qui ad defendendam libertatem territoriorum Germaniæ eam retinuerunt.

§. LXXIII.

Porro dixerat *CONRINGIUS de Orig. Jur. Germ. cap. 33. Status Imperii p. 291.* Status Imperii posse abrogare Jus Civile vel Canonicum *non posse* in territoriis suis. Video hanc sententiam ejus mitigari ab *saltem derogatione* aliis Autoribus magnæ autoritatis; intelligendam videlicet *gare Juri* eam esse de derogatione, non de abrogatione, quæ non fit *subsidiario,* licita. Quemadmodum autem arbitramur, nullam aliam hic *sed etiam* supponi differentiam inter abrogationem & derogationem, *illud abrogationem,* quæ, quod illa denotet sublationem totalem Juris Romani, *re.* hæc particularem; ita, quicquid demum senserit ipse *Conringius,* hac de quæstione sic statuimus. Non sunt miscendæ quæstiones: An liceat? An sperandum vel timendum? An consultum sit? Licere Statibus Imperii abrogare in territoriis suis totum Jus Civile & Canonicum, nulli dubitamus, quia nullam videmus rationem dubitandi, cui non ex hæctenus dictis possit satisfieri. Cæterum facile concedimus, ea adhuc esse tempora, ut nondum sperandum sit ejusmodi statutum *prudentia* Juris Germanici, aut timendum illis, qui glebæ utriusque illius juris sunt adscripti. Concedimus etiam, nondum consultum esse, ut talis Lex detur, quia omnis mutatio subitanea Status nocet. Continuetur saltem studium Juris Germanici, ut hæctenus per aliquod tempus illud ex obscuro in lucem retractum est, Exciret DEUS plures *COCCEJOS,*

SCHILTEROS, HERTIOS, & res ipsa sequetur. Uti enim Jus Romanum cum in Academias Germaniæ introductum est, studium Juris Germanici quidem obscuravit & in fora Germaniæ furtim se insinuavit, sed tamen Jus Germanicum inde nondum fugare potuit; ita sperandum, quod repetita a Doctoribus Academiarum illuminatio Juris Germanici talem pacem vel amnestiam sit inductura, ut non opus sit illa abrogatione Juris Romani, sed utriusque & Romani & Germanici futurus sit justus usus.

§. LXXIV.

Hactenus dicta illustrantur loco ex Ordinat. Polit. Magdeb.

Declarationem accipiunt hactenus dicta ex præfatione Ordinat. Polit. Magdeburg. fere circa finem. Worbey wir denn aus besondern Uns hierzu bewegenden Ursachen, zugleich setzen und ordnen, daß die Sachsen-Rechte in Unserm Herzogthum weiter nicht, als so ferne sie Unserer oberwehnten Magdeburgischen Kirchen-Proceß-Policey und andern Ordnungen conform seyn, observiret, im übrigen aber die gemeine beschriebene Käyserliche Rechte, so weit wir denenselben aus Chur, Fürstlicher Hoheit und Macht nicht derogiret haben / so wohl bey der Regierung, als in Schöppenstuhl und allen andern Gerichten angeregten Herzogthums und der Graffschafft Mansfeld Magdeburgischer Hoheit, in procedendo, sententionando, &

Et alio ex Jure Saxonie Electoralis.

judicando beobachtet werden sollen. Similis clausula deprehenditur in jure Electorali Saxonico in Torgaueschen Ausschreiben, tit. welcher Gestalt die Agnaten und Mitbelehnten, circa finem: verbis: Nach dieser Unser Ordnung wollen wir, daß man in den Hoff-Gerichten, Juristen-Facultäten, und allen Schöppen-Stühlen, nicht allein in künfftigen, sondern auch in den Fällen, so sich zuvorn zugetragen, und noch nicht gänzlich erledert,

örtert, richten, und derselben nach erkennen, sprechen und urtheilen soll. Wollen auch alles dasjenige/ so solcher Ordnung zuwider angesehen und bedeutet werden mag, aus Chur-Fürstlicher Macht und Hoheit in unsern Landen hiemit corrigiret/ auffgehoben und abgethan haben.

§. LXXV.

Illustrant etiam rem exempla, etsi non probent. *Sup. Ita e. g. Stat. peditat aliquod ILLVSTRIS DN. DE RHETZ II. 21. §. 4. 5. tus Imperii Porro, jure Fisci vindicantur bona eorum, qui criminis laesa Majesta- ex pluribus tis damnati sunt L. 5. C. ad L. Jul. Majest. Et hisce jungere so- Crimimbus, lent, qui proprie sic dicti haeretici damnati sunt. Ex aliis Crimini- quam jure bus hodie, & ideo ultimo supplicio damnatorum bona, fisco non vindi- Civili licebat cantur per Nov. 134. c. fin. & art. 218. Const. Crim. Caroli V. damnato- rum bona libi vero ex aliis criminibus non capitalibus olim bona fisco vindicata sunt, illi juri p. d. art. 218. Const. Crim. Caroli V. non derogatur, fisco vindi- propter verba illius art. und andern Fällen. Sic jure Imperii tenet, care possunt. Status vero Imperii in suis territoriis hodie etiam ex pluribus Crimi- nibus, ultimo supplicio vindicandis bona sua fisco applicare possunt, nam eatenus juri communi derogare possunt.*

§. LXXVI.

Aliud illustre exemplum suppeditat Ordinatio Politica *Ita Ordinat. Magdeburgensis cap. 22. §. 12. Wann gleich ein Verkäufer Magdeb. ju- behaupten könnte, daß das verkaufte Gut, zur Zeit re abrogavit des gerichtlich auffgerichteten und confirmirten Kauff- remedium Contracts noch einsten so hoch, als es ihm bezahlet l. 2. C. de re- worden, ausgebracht werden können, soll ihm doch scind. vend. das Beneficium L. 2. C. de rescind. Vendit. nicht zu statten kommen, ob er gleich demselben ausdrücklich nicht renunciret hätte, desgleichen soll auch solch beneficium nicht statt finden, wenn das Gut auf vorgehende taxa- tion ad basam gebracht, und sub basam erstanden wäre.*

Vides hic non solum abrogari *L. 2. C. de rescindenda venditione*, sed & non timeri clamorem Doctorum de iniquitate hujus Statuti, cum communissima sit opinio, d. l. 2. Cod. esse conclusionem summæ æquitatis naturalis. Igitur amasii Juris Romani non poterunt non afferere, statutum tollens exceptionem læsionis ultra dimidium esse iniquum & irrationale, adeoque non obligare. Et profecto quæstio hæc ita comparata est, ut mereatur peculiarem disquisitionem. Nos cum ad finem properemus, plura non addimus, quam quod in conflictu simus defensuri, Statutum hoc Ducatus Magdeburgici esse & æquissimum & utilissimum, contra *Legem 2. C. de rescindend. vendit.* fulgere saltem radiis æquitatis & utilitatis imaginariæ.

§. LXXVII.

Leges Statutum contra Jus Commune non habent peculiare interpretandi regulas. Præterea cum & quæstio de interpretatione Statutorum separatam dispectionem mereatur, nolumus prolixi esse in refutandis falsis sententiis circa interpretationes Legum provincialium etiam contra jus commune latarum, sed sufficiat, saltem earum aliquam farraginem hic apposuisse: Eam vero suppeditat *MYLERUS d.c. 39. §.* Deinde observandum, quod Statuta sint stricti Juris & strictissime ad unguem, sicuti jacent & loquuntur, sint accipienda, arg. *L. si quando 35. C. de inoffic. testament. Honded. Consult. 32. n. 44. Ign. de Villar. Maldon. resp. 7. quæst. 4. num 5. (Unde facete scribit Franciscus Vroius: Statuta dicuntur sterilia, sicut mule quæ non pariunt. Vivius decis. Neapol. 506. n. 16.) Nec non proprie, ac juxta corticem Verborum intelligenda. L. 3. §. hæc verba. D. de negot. gest. L. si vero 64. §. 9. solut. matr. Merend. Lib. 2. contr. cap. 10. & 13. Novarr. Decis. 8. (Dn. Knipschilt. dict. cap. 10. n. 88.) Ac per Statutum censetur correctum jus commune, nisi id expresse cautum reperiat. arg. c. causam, de Rescript. L. præcipimus. §. f. C. de Appellat. Gail. Lib. 2. observ. 35. n. 3. Grivel. decis. 86. num. 25. Novarr. decis. 232. num. 7. Ejusdem furfuris est totus paragraphus 17, apud *ARTHUR. DUCKIUM* citato loco. Ista vero statuta Saxoniæ, Lubecensia, Culmensia & alia quæcumque Germanica, secundum*

Jus

Jus Civile Romanorum intelliguntur, & ab eo interpretationem recipiunt. In omnibus enim Imperii Germanici Provinciis & Territiis generaliter traditum est a Jureconsultis Germanicis, Statuta non posse aliam interpretationem recipere, quam a Jure Communi Romanorum, Statuta cum Juri Romano derogant, esse strictissime interpretanda, & non extendi posse ad Casus in iisdem non expressos, iidem evitandam esse omnem Juris Communis Correctionem, eademque per Jus Commune solum interpretanda & intelligenda esse. Inficetæ sunt omnino facietæ Francisci Vivii, ut quæ apud cordatos non risum sed lacrymas excitant, & de omnibus hisce sententiis unum judicium ferendum: Sunt namque Pergula pictorum, veri nihil omnia falsa. Universales sunt bonæ interpretationis regulæ, quibus utendum siue Leges, siue patetæ, siue testamenta, siue Statuta, siue secundum siue contra jus commune, siue favorabilia contineant siue odiosa, siue præmia & beneficia, siue pœnas inferant, sint exponenda. Et omnia hæc æque admittunt interpretationem extensivam ac restrictivam, non ex verbis solum, sed & ex aliis conjecturis derivatam.

COROLLARIA.

I.

Carolus Adagnum, antequam Imperatoris titulum acceptaret, dominium in Exarchatum & urbem Romam jure belli adversus Desiderium Regem Longobardorum gesti, acquisivisse, ideo non est verisimile, quia Carolus inter alias causas bellum istud adjuvandi Pontificis causa suscepit, & quia Pipinus pater Caroli jamdudum Ecclesiæ Romane donaverit Exarchatum.

II.

Reverentia, quam clientes Patronis debent, differt quidem multum a subjectione: sed læsio tamen reverentia plurimas occasiones suppeditare potest Patrono, ut ex clientibus faciat veros subdi-

subditos, uti vel ex Historia Romana patet. Mirandum igitur est, qui factum sit, ut Imperatores Romani, qui advocati fuerunt & Protectores Paparum, a Clientibus suis, Domini videlicet Dominantium a servis servarum tantum non opprimerentur & subjicerentur?

III.

Sed desine mirari. Est contradiçtio Politica, ut Patronus reverentiam exhibeat Clienti. Major contradiçtio est, ut eum adoret. Admissio semel hoc inconveniente, reliqua sua sponte secuta sunt. Ita enim revera ex Cliente Patronus, ex Patrono Clientis factus est. Quid ergo mirum, si facta Clientum secuta sint Patronum, arcana Patronorum usurpata fuerint a Cliente?

IV.

Nobiles Imperii, quamvis præsent ministeria regno, non tamen pertinent ad classem ministerialium, qui olim vocati sunt EdleKnechte. Hi enim fuerunt ministeriales Regis vel Ducum. Et horum ministeria omnia fuerunt aulica, etiamsi umbram quandam militiae (in pompis vel solemnitatibus, vel in quotidiano etiam usu, tempore pacis) quaedam ex illis habuerint, aut in bello regem vel ducem secuti fuerint.

V.

Semperfreyen in Jure Germanico recte dicuntur quasi Gendbarfreyen. Quia tamen hac vox prædicatur de principibus, non putarem, eam denotare Zentbarfreyen, sed potius denotare supremum ingenuitatis Germanica gradum, ex quo Missi Regii desumebantur. Gendbar igitur denotat, qui missus fieri potest.

FINIS.

Halle, Diss., 1703 T II - 2

Nr. 6 fehlt ✓

ULB Halle

005 373 603

3

5

B.I.G.

Farbkarte #13

Inches

Centimetres

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

1703 50⁸

D. B. V.
DISSERTATIO JURIS PUBLICI,
DE
STATUUM IMPERII
POTESTATE LEGISLATORIA
CONTRA
JUS COMMUNE,
QUAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSIACI HEREDE, &c. &c.
IN REGIA FRIDERICIANA,
PRÆSIDE
DN. CHRISTIANO THOMASIO, Jcto,
SACR. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. ET PROF. PUBL.
PUBLICÆ DEFENDET
SIGISMUNDUS JACOBUS HOLZSCHUHERUS,
de Neuenbürg.
AD DIEM XIV. APRIL. MDCCIII.
H. L. Q. C.
HALE MAGDEBURGICÆ,
RECUSA LITERIS CHRISTOPHORI SALFELDII VIDUÆ, 1723.

